

**Πανεπιστήμιο Κρήτης
Φιλοσοφική Σχολή
Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας**

**Περιγραφή Μαθημάτων
Εαρινού εξαμήνου 2021-22**

Ρέθυμνο, Φεβρουάριος 2022

Τομέας Αρχαίας και Μεσαιωνικής Ιστορίας

Αρχαία Ιστορία (ΑΙΣ)

ΑΙΣ 502	Κώστας Βλασόπουλος	Ιστορία της αρχαϊκής Μεσογείου (Π)	5 ECTS
---------	--------------------	------------------------------------	--------

Περιγραφή

Αντικείμενο αυτού του μαθήματος είναι οι δραματικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα στο Μεσογειακό κόσμο μεταξύ 1000-500 π.Χ. Το μάθημα θα εξετάσει τις κοινωνίες της Ανατολής, τον ελλαδικό χώρο και τις κοινωνίες της δυτικής Μεσογείου. Στο επίκεντρο του θα είναι το πώς οι διαδικασίες διακίνησης ανθρώπων, αγαθών και ιδεών, σε συνδυασμό με την εμφάνιση νέων μορφών οικονομικής και πολιτικής ισχύος σταδιακά δημιουργήσαν τόσο μια αλληλοδιαπλεκόμενη Μεσόγειο, όσο και ένα κόσμο συγκρούσεων μεταξύ κρατών, ταυτοτήτων, και πολιτισμών.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Broodbank, C. 2013. *The Making of the Middle Sea: An Archaeological History of the Mediterranean from the Beginning to the Formation of the Classical World*. London.

Fisher, N. R. E. and H. van Wees (eds.). 1998. *Archaic Greece: New Approaches and New Evidence*. London.

Gras, M. 1995. *La Méditerranée archaïque*. Paris.

Gschntzer, F. 1981. *Griechische Sozialgeschichte: von der mykenischen bis zum Ausgang der klassischen Zeit*. Wiesbaden.

Hall, J. M. 2013. *A History of the Archaic Greek World, ca. 1200-479 BCE*. Malden.

Murray, O. 1980 (1993). *Early Greece*. London.

Osborne, R. 2000. *Greece in the Making, 1200-479 BC*. London.

Powell, A. (ed.). 1995. *The Greek World*. London.

Raaflaub, K. A. and van Wees, H. (eds.). 2012. *A Companion to Archaic Greece*. Malden.

Rollinger, R. and C. Ulf (eds.). 2004b. *Griechische Archaik: Interne Entwicklungen – Externe Impulse*. Berlin.

Schnapp-Gourbeillon, A. 2002. *Aux origines de la Grèce (XIII^e–VIII^e siècles avant n. e). La genèse du politique*. Paris.

Shapiro, H. A. (ed.). 2006. *The Cambridge Companion to Archaic Greece*. Cambridge.

Starr, C. G. 1977. *The Economic and Social Growth of Early Greece: 800–500 BC*. Oxford.

ΑΙΣ 345	Κώστας Βλασόπουλος	Ιστορία της αρχαϊκής Μεσογείου (Σ)	10 ECTS
---------	--------------------	------------------------------------	---------

Περιγραφή

Το μάθημα αυτό θα επικεντρωθεί στην ιστορία της Περσικής αυτοκρατορίας (550-330 π.Χ.), της μεγαλύτερης αυτοκρατορίας που είχε γνωρίσει μέχρι τότε ο πλανήτης. Το σεμινάριο θα εξετάσει την οργάνωση της αυτοκρατορίας, την οικονομική, κοινωνική και πολιτική της δομή, τη σχέση μεταξύ των διαφόρων αυτοκρατορικών κέντρων και των υποτελών περιφερειών. Ένα από τα

σημαντικότερα θέματα που θα μελετήσουμε είναι οι σχέσεις των Περσών με άλλους λαούς της Μεσογείου, κυρίως τους Έλληνες και τους Εβραίους, και ιδιαίτερα ο ρόλος της Περσικής αυτοκρατορίας σε σχέση με τις διαδικασίες της παγκοσμιοποίησης στην αρχαιότητα. Στη διάρκεια του σεμιναρίου θα επεξεργαστούμε λογοτεχνικές, αρχαιακές, αρχαιολογικές και νομισματικές πηγές που προέρχονται τόσο από τις οργανωτικές δομές της αυτοκρατορίας όσο και από τους υπηκόους και αντιπάλους της.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Allen, L. (2005) *The Persian Empire: A History*. London.
- Briant, P. (2002) *From Cyrus to Alexander: A History of the Persian Empire*. 2^η έκδοση. Winona Lake, IN.
- Brosius, M. (2006) *The Persians: An Introduction*. London.
- Cook, J. M. (1983) *The Persian Empire*. London, Melbourne and Toronto.
- Curtis, J. και Simpson, St. J. (επιμέλεια) (2010) *The World of Achaemenid Persia: History, Art and Society in Iran and the Ancient Near East*. London and New York.
- Curtis, J. και Tallis, N. (επιμέλεια) (2005) *Forgotten Empire: The World of Ancient Persia*. Berkeley and Los Angeles.
- Kuhrt, A. (1995) *The Ancient Near East, c. 3000–330 B.C.* New York.
- Kuhrt, A. (2007) *The Persian Empire: A Corpus of Sources from the Achaemenid Period*. New York.
- Said, E. (2006) *Οριενταλισμός*. Αθήνα.
- Vlassopoulos, K. (2013) *Greeks and Barbarians*. Cambridge.
- Waters, M. (2014) *Ancient Persia: A Concise History of the Achaemenid Empire, 550–330 BCE*. Cambridge.
- Wiesehöfer, J. (1996) *Ancient Persia from 550 BC to 650 AD*. London and New York.

Βυζαντινή Ιστορία (ΒΙΣ)

ΒΙΣ 590	Δημήτρης Κυρίτσης	Βυζάντιο και Ευρώπη. Μια επισκόπηση των σχέσεων της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας με τους λαούς του ευρωπαϊκού χώρου (Π)	5 ECTS
---------	-------------------	---	--------

Περιγραφή

Κατά πόσο αποτελεί ο βυζαντινός κόσμος τμήμα της μεσαιωνικής Ευρώπης; Μήπως είναι μια ιδιαίτερη περίπτωση, μια ξεχωριστή ιστορική οντότητα διακριτή από την Ευρώπη και από το Ισλάμ; Το ερώτημα παραμένει ανοιχτό, το ίδιο και το από πότε μπορούμε να μιλάμε για «Ευρώπη», και το ποιες διεργασίες στη διάρκεια του Μεσαίωνα οδηγούν στη διαμόρφωση ενός χαρακτηριστικά «ευρωπαϊκού» πολιτισμού. Παρ' όλα αυτά, γίνεται όλο και περισσότερο δεκτό ότι η βυζαντινή και η δυτική μεσαιωνική κοινωνία, παρά τις διαφορετικές ιστορικές συνθήκες που τις διαμόρφωσαν, ακολουθούν μάλλον παράλληλη, παρά αποκλίνουσα πορεία. Σκοπός του μαθήματος είναι να εξεταστεί αυτή η παράλληλη εξέλιξη, και να ερμηνευτεί με αναφορά στα σημεία επαφής και στους διαύλους επικοινωνίας και αλληλεπίδρασης. Παράλληλα θα εξετάσουμε την ανάδυση των μεσαιωνικών πολιτικών οντοτήτων στην Ανατολική Ευρώπη, και τη σημασία των νομάδων και των λαών της στέπας.

Η παράδοση δεν έχει τη μορφή μιας γραμμικής αφήγησης, αλλά αρθρώνεται γύρω από πέντε σχετικά αυτόνομες θεματικές ενότητες:

Α'. Η διάσπαση του ρωμαϊκού κόσμου: η αυτοκρατορία, οι βάρβαροι, και η δημιουργία των «γερμανικών» βασιλείων.

Β'. Οι επίγονοι της Ρώμης: Βυζάντιο και φραγκική αυτοκρατορία.

Γ'. Η μεταμόρφωση της Ανατολικής Ευρώπης και η «Βυζαντινή κοινοπολιτεία» .

Δ'. Εμπόριο και σταυροφορίες.

Ε'. Πολιτιστική όσμωση στον Ύστερο Μεσαίωνα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Α.

P. Brown, *Ο κόσμος της Ύστερης Αρχαιότητας, 150-750 μ.Χ.*, Αθήνα 1998, σελ. 123-143, 145-169, 182-199

P. Μπενβενίστε, *Από τους βαρβάρους στους μοντέρνους*, Αθήνα 2007, σελ. 39-56

M. Kazanski, «Οι μεγάλες μεταναστεύσεις και τα βαρβαρικά βασίλεια», στο Ε. Αρβελέρ, Μ. Aymard (επιμ.), *Οι Ευρωπαίοι*, τ. Α', Αθήνα 2003, σελ. 134-148

C. Morrisson (γεν. επιμέλεια), *Ο βυζαντινός κόσμος* τ. Α', Αθήνα 2007, σελ. 91-102, 110-115, 427-440.

Β.

K. F. Werner, « Η Ευρώπη την εποχή του Καρλομάγνου», στο Αρβελέρ/Aymard, *Οι Ευρωπαίοι* (βλ. παραπάνω), σελ. 184-198

C. Mango, «Η αναβίωση των γραμμάτων και των τεχνών», στο C. Mango (επιμ.), *Ιστορία του Βυζαντίου-Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης*, Αθήνα 2006, σελ. 286-313

Γ.

A. Γκιγιού, «Έλληνας στη μεσαιωνική Ευρώπη», στο *Βυζάντιο και Ευρώπη (Συμπόσιο)*, Αθήνα 1999, σελ. 43-54

J. Cl. Cheynet (γεν. επιμέλεια), *Ο βυζαντινός κόσμος* τ. Β', Αθήνα 2011, σελ. 607-620.

J. Herrin, *Τι είναι το Βυζάντιο;* Αθήνα 2020, σελ. 302-313

Δ.

A.P. Kazhdan/A. Epstein, *Αλλαγές στον Βυζαντινό πολιτισμό κατά τον 11^ο και 12^ο αιώνα*, Αθήνα 1997, σελ. 258-297

Τζ. Χάρρις, *Το Βυζάντιο και οι Σταυροφορίες*, Αθήνα 2004

Z. ΛεΓκόφ, «Η Δύση μπροστά στο Βυζάντιο, έλλειψη κατανόησης και παρεξηγήσεις», στο *Βυζάντιο και Ευρώπη (Συμπόσιο)*, σελ. 93-106

Ε.

I. Sevcenko, «Τα γράμματα και οι τέχνες την εποχή των Παλαιολόγων», στο C. Mango, *Ιστορία του Βυζαντίου* (βλ. παραπάνω), 380-391

E. Jeffreys- C. Mango, « Προς την κατεύθυνση ενός ελληνοφραγκικού πολιτισμού» στο C. Mango, *Ιστορία του Βυζαντίου* (βλ. παραπάνω), 392-413

N. Οικονομίδης, «Η Αναγέννηση και το Βυζάντιο», στο *Βυζάντιο και Ευρώπη, Α' Διεθνής Συνάντηση*, Αθήνα 1987, σελ. 247-254

Herrin, *Τι είναι το Βυζάντιο;* σελ. 429-443

ΒΙΣ 359	Δημήτρης Κυρίτσης	Βυζάντιο και έθνος (Σ)	10 ECTS
---------	-------------------	-------------------------	---------

Περιγραφή

Η έννοια του έθνους έχει θεμελιακή σημασία για την ιστορία, την πολιτική, και την πνευματική ζωή των τελευταίων δύο αιώνων, τουλάχιστον. Ωστόσο, ακόμη και σήμερα, δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός προσδιορισμός της έννοιας αυτής. Ακόμα λιγότερο δεν υπάρχει ομοφωνία για τη χρονική στιγμή στην οποία ανάγεται η γέννηση του έθνους ως πολιτικού οργανισμού ή νοητής κοινότητας, ούτε καν για το πότε δημιουργήθηκαν συγκεκριμένα έθνη.

Το Βυζάντιο εμφανίστηκε από παλιά στις συζητήσεις περί έθνους, κυρίως μέσα από τον προβληματισμό για το ρόλο που έπαιξε η μεσαιωνική περίοδος στην ιστορία του ελληνικού έθνους. Για κάποιους μελετητές, κατά την εποχή του Βυζαντίου συνέχισε, έστω και σε λανθάνουσα μορφή, την ύπαρξή του ένα προγενέστερο, «αρχέγονο» ελληνικό έθνος. Για άλλους πάλι, το ελληνικό έθνος προέκυψε από τη διάλυση της οικουμενικής Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κατά τον ύστερο Μεσαίωνα. Για άλλους, τέλος, η έννοια του έθνους δεν βρίσκει επιστημονικά χρήσιμη εφαρμογή στην περίοδο αυτή. Πιο πρόσφατες μελέτες έχουν εστιάσει σε ζητήματα «ταυτότητας» των Βυζαντινών, κατά πόσο μπορούμε να μιλάμε για μια βυζαντινή «ρωμαϊκή» συνείδηση, και κατά πόσο η συνείδηση αυτή έχει εθνικά χαρακτηριστικά. Στο σεμινάριο θα επικεντρώσουμε στο τελευταίο ερώτημα, αλλά εν μέρει θα ασχοληθούμε και με τη συζήτηση των παλαιότερων προσεγγίσεων.

Βασική βιβλιογραφία για ζητήματα ταυτότητας στο Βυζάντιο

Αρβελέρ-Γλύκατση, Ε., *Η πολιτική ιδεολογία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας*, μετάφρ. Τ. Δρακοπούλου, Αθήνα, 1977

Angelov, D., *Imperial Ideology and Political Thought in Byzantium, 1204-1330*, Κέιμπριτζ 2007

Herrin, J., και Saint-Guillain, G. (επιμ.), *Identities and Allegiances in the Eastern Mediterranean after 1204*, Φάρναμ, 2010

Kaldellis, A., *Romanland. Ethnicity and Empire in Byzantium*, Κέιμπριτζ Μασσαχουσέτης, 2019

Kazhdan, A. P. και Constable, G., *People and Power in Byzantium*, Ουάσιγγτον, 1982

Mango, C., *Βυζάντιο. Η Αυτοκρατορία της Νέας Ρώμης*, μετάφρ. Δ. Τσουγκαράκης, Αθήνα, 1988

“ , *Byzantium and its Image* (συλλογή άρθρων), Λονδίνο, 1984

Page, G., *Being Byzantine. Greek Identity before the Ottomans*, Κέιμπριτζ, 2008 (ελλ. μετάφραση: *Οι Έλληνες πριν τους Οθωμανούς. Ο εθνισμός στο Ύστερο Βυζάντιο*, μτφρ. Γ. Αβραμίδης, Α. Παπασυριόπουλος, Αθήνα, 2014)

Rapp. Cl., “Hellenic Identity, Romanitas, and Christianity in Byzantium”, στο Zacharia, K. (επιμ.), *Hellensims: Culture, Identity, and Ethnicity from Antiquity to Modernity*, Φάρναμ, 2008

Ricks, D. και Magdalino, P. (επιμ.), *Byzantium and the Modern Greek Identity*, Όλντερσοτ, 1998

Smythe, D. (επιμ.), *Strangers to Themselves: The Byzantine Outsider*, Όλντερσοτ, 2000

Stouraitis, Y., «Roman identity in Byzantium: a critical approach», *Byzantinische Zeitschrift* 107/1 (2014), 175–220.

Σβορώνος, Ν., *Το ελληνικό έθνος. Γένεση και διαμόρφωση του νέου Ελληνισμού*, Αθήνα, 2004

Κάποια βασικά έργα για την έννοια του έθνους

Anderson, B., *Φαντασιακές κοινότητες. Στοχασμοί για τις απαρχές και τη διάδοση του εθνικισμού*, μετάφρ. Π. Χαντζαρούλα, Αθήνα, 1997

Gellner, E., *Έθνη και εθνικισμός*, μετάφρ. Δ. Λαφαζάνη, Αθήνα, 1992

Hirschi, C., *The Origins of Nationalism*, Κέιμπριτζ, 2011

Smith, A., *The Ethnic Origins of Nations*, Οξφόρδη, 1986

“, *Εθνική ταυτότητα*, μετάφρ. Ε. Πέππα, Αθήνα, 2000

Tipton, L. (επιμ.), *Nationalism in the Middle Ages*, Νέα Υόρκη, 1972

Ιστορία Μέσων Χρόνων (ΙΜΧ)

ΙΜΧ 252	Ελένη Σακελλαρίου	Ο Ύστερος Μεσαίωνας, μια περίοδος πολλαπλών μεταβάσεων (Π)	5 ECTS
---------	-------------------	--	--------

Περιγραφή

Ο Ύστερος Μεσαίωνας είναι κατά γενική παραδοχή εποχή πολλαπλών μεταβάσεων, σε πλήθος τομέων της ευρωπαϊκής κοινωνίας: από το κλίμα, τις επιδημίες και τον πληθυσμό ως τη θεσμική οργάνωση των κρατικών σχηματισμών, την πολιτική ιδεολογία και τον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου. Κυρίως είναι περίοδος μετάβασης σε ό,τι αφορά τις σχέσεις μεταξύ αγροτών και γαιοκτημόνων στην ύπαιθρο, εργατών και εμπόρων – αρχιμαστόρων στις πόλεις, καθώς και σε ό,τι αφορά την οργάνωση της οικονομίας στον πρωτογενή, το δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα. Η μελέτη της περιόδου αυτής αποτελεί την καλύτερη εισαγωγή για την κατανόηση της Ευρώπης κατά τους πρώιμους νεότερους και τους νεότερους χρόνους.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Berstein, S., P. Milza, *Ιστορία της Ευρώπης 1. Από τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία στα ευρωπαϊκά κράτη 5ος-18ος αιώνας* (Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1997)
- Cipolla, Carlo, *Η Ευρώπη πριν από τη Βιομηχανική Επανάσταση. Κοινωνία και οικονομία 1000-1700* (Αθήνα: Θεμέλιο, 1988).
- Μπενβενίστε, Ρίκα, *Από τους βαρβάρους στους μοντέρνους. Κοινωνική ιστορία και ιστοριογραφικά προβλήματα της μεσαιωνικής δύσης* (Αθήνα, 2007)

- Nicholas, David, *Η εξέλιξη του μεσαιωνικού κόσμου. Κοινωνία, διακυβέρνηση και σκέψη στην Ευρώπη 312-1500* (Αθήνα: ΜΙΕΤ, 1999)
- Wickham, Chris, *Η Μεσαιωνική Ευρώπη*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2018
- Wiesner-Hanks, Merry E. *Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη, 1450-1789* (Αθήνα: Ξιφαράς, 2008).

Τομέας Ιστορίας Νεοτέρων Χρόνων

Ιστορία Νεοτέρων Χρόνων (INX)

INX 200	Σωκράτης Πετμεζάς	Εισαγωγή στην Ιστορία του ελληνικού σοσιαλιστικού και εργατικού κινήματος (μέχρι τη δικτατορία του Μεταξά) (Π)	5 ECTS
---------	-------------------	--	--------

Περιγραφή

Αντικείμενο της παράδοσης είναι η διαδικασία μέσα από την οποία ο επιστήμονας ιστορικός εντοπίζει, αξιολογεί και επεξεργάζεται τα αποτυπώματα που έχει αφήσει η δράση των ανθρώπων του παρελθόντος, για να δώσει μία λογικά οργανωμένη και τεκμηριωμένη σύνθεση, την ιστορία. Ειδικότερα, στο μάθημα θα εξεταστεί η πορεία συγκρότησης της εργατικής τάξης στις περιοχές που θα αποτελέσουν το σύγχρονο Ελληνικό κράτος (περίπου 1860-1936) καθώς και η πορεία διαμόρφωσης των πρώτων εργατικών συνδικαλιστικών οργανώσεων και της ΓΣΕΕ. Τέλος, θα παρακολουθήσουμε τη συγκρότηση των εργατικών πολιτικών οργανώσεων στο Ελληνικό κράτος και τις Οθωμανικές επαρχίες και τη διαδικασία ενοποίησής τους στο ΣΕΚΕ. Την ανάπτυξη και ενίσχυση του συνδικαλιστικού και πολιτικού κινήματος της εργατικής τάξης ως διεκδικητή της πολιτικής εξουσίας κατά τον μεσοπόλεμο θα ανακόψει προσωρινά η δικτατορία του Μεταξά.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Άμπεντροτ, Β. *Κοινωνική ιστορία του Ευρωπαϊκού εργατικού κινήματος*, (1^η έκδ. 1965), Αθήνα 1976.

Δάγκας, Α. "ΚΚΕ. Ελληνικό Τμήμα της Κ.Δ." στο *Ιστορία του 20^{ου} αιώνα*, Χ. Χατζηϊωσηφ, (επιμ.) τ.Β2, Αθήνα 2002, σ.155-201.

Ελεφάντης, Ά. *Η επαγγελία της αδύνατης επανάστασης : Κ.Κ.Ε. και αστισμός στον μεσοπόλεμο*, Αθήνα 1979.

Eley Geoff, Σφυρηλατώντας τη Δημοκρατία. Ιστορία της Ευρωπαϊκής Αριστεράς, 2 τόμοι Αθήνα 2010.

ΚΜΕ (Κέντρο Μαρξιστικών Ερευνών) *Η σοσιαλιστική οργάνωση "Φεντερασιόν" Θεσσαλονίκης 1909-1918 : Ζητήματα γύρω από τη δράση της*, (διευθ. Δάγκας, Α. και Αποστολίδης, Α.), Αθήνα 1989.

Κορδάτος, Γ. *Ιστορία του Ελληνικού εργατικού κινήματος*, (1^η έκδ. 1931, 2^η βελτιωμένη 1955) Αθήνα 1972.

Λιάκος, Α. "[Οι δυνατότητες πρόσληψης του Μαρξισμού στην Ελλάδα του 19^{ου} αιώνα](#)", *Ο Πολίτης*, αρ.67-68, Αθήνα 1984, σ.4-9.

Λιάκος, Α. "[Η αλληλεξάρτηση πολιτικών και μεθοδολογικών προσεγγίσεων](#) στην ιστορία του εργατικού κινήματος", *Μνήμων*, τ.11, σ.247-254, Αθήνα 1987.

Λιάκος, Α. "[Η ιστοριογραφία του εργατικού κινήματος](#)", *Σύγχρονα Θέματα*, αρ.35-37, Αθήνα 1988.

Λιάκος, Α. *Εργασία και πολιτική στην Ελλάδα του μεσοπολέμου : Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας και η ανάδυση των κοινωνικών θεσμών*, Αθήνα 1993, σ.96-177.

Λεονταρίτης, Γ.Β., *Το ελληνικό σοσιαλιστικό κίνημα κατά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο*, Αθήνα 1978.

Ληξουριώτης, Γ.Δ. "Προστατευτικός νομοθετικός παρεμβατισμός και η εμφάνιση του εργατικού δικαίου στην Ελλάδα : η περίπτωση της παιδικής εργασίας", Γ. Μαυρογορδάτος και Χ. Χατζηϊωσηφ (επιμ.) *Βενιζελισμός και Αστικός Εκσυγχρονισμός*, Ηράκλειο 1987, σ.205-223.

- Μαρκετος, Σ.** “Η Φεντερασιόν και η Εδραίωση του Ελληνικού Σοσιαλισμού”, *Οι Εβραίοι στον Ελληνικό χώρο*, Θεσσαλονίκη 1995, σ.151-172.
- Μαρκετος, Σ.** “Η Ελληνική Αριστερά” στο *Ιστορία του 20^{ου} αιώνα*, ό.π. τ.Β2, σ.125-153.
- Μοσκόφ, Κ.** *Εισαγωγικά στην ιστορία του κινήματος της εργατικής τάξης στην Ελλάδα*, Αθήνα 1988.
- Μουδόπουλος, Σ.** “Ο νόμος 281|1914 για τα επαγγελματικά σωματεία και η επίδρασή του στην εξέλιξη του ελληνικού συνδικαλιστικού κινήματος”, *Μαυρογορδάτος και Χατζηϊωσήφ (επιμ.)* ό.π, σ.225-254.
- Νικολοπουλος, Θ.** *Η άλλη όψη του Ελληνικού εργατικού κινήματος (1918-1930)*, Αθήνα 1983.
- Νούτσος, Π.** (επιμ.) *Η σοσιαλιστική σκέψη στην Ελλάδα από το 1875 ως το 1974*, *Ανθολόγιο*, 4 τόμοι (σε 5 τομίδια), Αθήνα 1990-1994. [τόμος Α', 1990; τ.Β'1, 1991; τ.Β'2, 1992; τ.Γ', 1993; τ.Δ', 1994]
- Παλούκης, Κ.** “Η αριστερή αντιπολίτευση στο ΚΚΕ”, στο *Ιστορία του 20^{ου} αιώνα*, ό.π. τ.Β2, σ.203-243.
- Παπαστεφανάκη, Λ.** “Μισθωτή Εργασία”, Κ.Κωστής & Σ.Πετμεζάς (επιμ.) *Η ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας κατά τον 19^ο αιώνα (1830-1914)*, Αθήνα 2006, σ.253-291.
- Σεφέριαδης, Γ.** “[Για την συγκρότηση της εργατικής τάξης στην Ελλάδα](#) (1870-1936)”, *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, αρ.6, Αθήνα 1995, σ.9-78.
- Σταυρίδη-Πατρικίου, Ρ.** “Η ένταξη των σοσιαλιστών διανοουμένων στο κίνημα του Βενιζελισμού”, στο *Μαυρογορδάτος και Χατζηϊωσήφ (επιμ.)* ό.π, , σ.314-327.
- Φουντανόπουλος, Κ.** “Μισθωτή Εργασία”, στο *Ιστορία του 20^{ου} αιώνα*, ό.π., τ.Α1, σ.88-121.
- Φουντανόπουλος, Κ.** “Εργασία και εργατικό κίνημα στη Ελλάδα”, στο *Ιστορία του 20^{ου} αιώνα*, ό.π. τ.Β1, σ.295-335.
- Haupt, G.** “Για την Ιστορία του εργατικού κινήματος”, *Ο Πολίτης*, αρ.14, Αθήνα 1977, σ.57-67.
- Thompson, E.P.** “Εισαγωγή” στο *Η συγκρότηση της αγγλικής εργατικής τάξης*, 1η εκδ.1969, Αθήνα 2018.

INX 379	Σωκράτης Πετμεζάς	Αγροτική μεταρρύθμιση και προσφυγική αποκατάσταση στην Ελλάδα (Σ)	10 ECTS
---------	-------------------	---	---------

Περιγραφή

Το σεμινάριο επιδιώκει να παρουσιάσει την πορεία μετάβασης της Ελληνικής γεωργίας από το προκαπιταλιστικό έγγειο καθεστώς των επάλληλων δικαιωμάτων επί της γης στο σύγχρονο καθεστώς όπου κυριαρχεί η «απόλυτη έγγεια ιδιοκτησία» μέσα από την διάλυση των δεσμών εξάρτησης των άμεσων καλλιεργητών και τις κρατικές παρεμβάσεις μεταρρύθμισης και διανομής της γης. Θα μελετηθεί ακόμα η εμπειρία της αγροτικής αποκατάστασης των προσφύγων κατά τον Μεσοπόλεμο. Οι φοιτητές θα εξοικειωθούν με τη χρήση του αρχειακού υλικού του Υπουργείου γεωργίας που βρίσκεται κατατεθειμένο και υπό ταξινόμηση στα ΓΑΚ.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Πηγές ανέκδοτες

ΓΑΚ, Αρχείο Υπουργείου Γεωργίας, Φάκελοι Αποζημιώσεως για τα απαλλοτριωθέντα Αγροκτήματα.

Πρωτογενής Βιβλιογραφία

- Αλιβιζάτος, Μ.Β. *Η γεωργική Ελλάδα και η Εξελίξις της*, Αθήνα 1939.
- Αλιβιζάτος, Μ.Β. *Η μεταπολεμική εξέλιξις της Ελληνικής γεωργικής πολιτικής οικονομίας : και η επ' αυτής επίδρασις της αγροτικής πολιτικής*, Αθήνα 1935.
- Αλιβιζάτος, Μ.Β. *Κράτος και Γεωργική Πολιτική*, Αθήνα 1938.
- Αναγνωστόπουλος, Ν.Η. *Η Αγροτική Μεταρρύθμισις*, Αθήνα 1929.
- Βαρβαρέσος, Α. *Η ολοκλήρωσις της Αγροτικής Μεταρρύθμισης*, Αθήνα 1949.
- Δεκάζος, Π.Α. [Αι γεωργικαί σχέσεις της Μακεδονίας](#), Αθήνα 1914
- Δεκάζος, Π.Α. [Η Νάουσα της Μακεδονίας : Οικονομολογική μελέτη της γεωργίας, κτηνοτροφίας και δασών της περιφέρειας ταύτης](#), Αθήνα 1914
- ΚΑΡΑΒΙΔΑΣ, Κ.Δ. *Τα Αγροτικά*, (1^η εκδ. 1927) Αθήνα, 1976.
- Καραπάνος, Κ. *Η δημοκοπία αγωνιζομένη να δημιουργήση αγροτικόν ζήτημα εν Ηπείρῳ και Θεσσαλίᾳ*, Αθήνα 1882.
- Κοφινάς, Γ.Ν. *Τα οικονομικά της Μακεδονίας*, (ανάτυπο από το Δελτίο του Υπουργείου των Οικονομικών), Αθήνα 1914.
- Νοταράς, Μ.Ι. (1934) *Η Αγροτική αποκατάστασις των Προσφύγων*, Αθήνα.
- Αιγίδης, Α.Ι. (1934) [Η Ελλάδα χωρίς τους πρόσφυγας](#). Ιστορική, δημοσιονομική, οικονομική και κοινωνική μελέτη του προσφυγικού ζητήματος Αθήνα.
- Παλαμιώτης, Γ., ["Γεωργική έρευνα της Μακεδονίας ήτοι μελέτη της γεωργικής καταστάσεως του κτηνοτροφικού πλούτου, των δασών και της βιομηχανικής παραγωγής κατά περιφέρειας Α' της Δυτικής Μακεδονίας Β' της Ανατολικής Μακεδονίας"](#). Αθήνα 1914.
- ΠΑΠΠΟΣ, Ν.Δ. *Ζητήματα Αγροτικής Οικονομίας της Θεσσαλίας*, Αθήνα 1907 .
- ΠΑΧΥΣ, Γ. *Το εν Ηπείρῳ Αγροτικόν Ζήτημα*, Αθήνα 1882.
- Στεφανίδης, Δ. *Αγροτική Πολιτική και Οικονομική Πολιτική επί των συλλεκτικών έργων, τόμος 1^{ος}. Γαιοκτησία και Γαιοκτητική Πολιτική*, Αθήνα 1948.
- Συγγρός, Α. *Τα κατά τα αγροτικά μεγάλα κτήματα εν Αττική Σάλεσι και Ωρωπώ συμβάντα : Έκκλησις εις το κριτήριον της κοινής γνώμης*, Αθήνα 1898.
- ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ, Σ. *Οι κολίγοι της Θεσσαλίας. Μελέτη περί μορτής*, (έκδοση 1974), Βόλος 1906.
- ΤΣΟΠΟΤΟΣ Δ. *Γη και γεωργοί της Θεσσαλίας κατά την Τουρκοκρατία*, (έκδοση 1974), Βόλος 1912.
- ΤΣΟΠΟΤΟΣ, Δ. "Το Σουλτανικόν Φιρμάνιον και ο περιβόητος τουρκικός κανονισμός των γεωργικών σχέσεων στη Θεσσαλία", *Ε.Φ.Σ. Παρνασσός*, περίοδος β', τομ.10 (1914), σελ.64-93.

Δευτερογενής Βιβλιογραφία

- Akarli, A. "Growth and retardation in Ottoman Macedonia, 1880-1910", στο Σ. Pamuk και J. Williamson (επιμ.), *The Mediterranean response to Globalisation before 1950* (Λονδίνο 2000), σελ. 109-133.

- Hadziiossif, Chr, "Class Structure and Class Antagonism in Late Nineteenth-Century Greece," στο Philip Carabott (επιμ.) *Greek Society in the Making, 1863-1913: Realities, Symbols, and Visions*, Centre for Hellenic Studies King's College London, publications 3. Aldershot 1997, 3–17.
- Inalcik, Halil & Donald Quataert (επιμ.) *Οικονομική και κοινωνική ιστορία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας*, 2 τομ. .
- Kaya, Alp Yücel "On The Çiftlik Regulation in Trikala (Ottoman Tirhala) in the mid-19th Century: Economists, Pashas, Governors, Çiftlik Holders, Subaşı And Sharecroppers," στο Ηλίας Κολοβός (επίμ.), *Ottoman Rural Societies and Economies, Halcyon Days in Crete: Symposia on Ottoman History 8*, Ηράκλειο, 2015, 333–79.
- Kontogiorgi, E. *Population Exchange in Greek Macedonia: The Rural Settlement of Refugees 1922-1930*, Oxford Historical Monographs, Clarendon Press - Oxford, 2006
- Ανδριώτης Ν. 2003, «Οι πρόσφυγες: Η άφιξη και τα πρώτα μέτρα περίθαλψης», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού: Ο Μεσοπόλεμος 1922-1940*, τομ. 7ος, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, τ.7, σελ.79-88.
- Αρώνη-Τσίχλη, Κ. *Αγροτικό Ζήτημα και Αγροτικό Κίνημα. Θεσσαλία 1881-1923, Παπαζήσης, Αθήνα 2005.*
- Αρώνη-Τσίχλη, Κ. «Το Αγροτικό Ζήτημα. Κοινωνικοί αγώνες στην ελληνική ύπαιθρο», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2004, τ. 5ος, σελ.75-86.
- Αρώνη-Τσίχλη, Κ. «Το Αγροτικό Ζήτημα. Θεσσαλία-Νέες Χώρες 1909-1922», *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770-2000*, εκδ. Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2004, τ.6, σελ. 267-282.
- Βερράρου, Σταυρούλα "Από τον Κτηματία στον Αγρότη: οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί στην Τριφυλία τον 19ο αιώνα." ανέκδοτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Ρέθυμνο 2014.
- Δημητριάδης, Σάκης "Οι μεγαλοκτηματίες της Εύβοιας του 19ου αιώνα", ανέκδοτη διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Αθηνών, 2018.
- Καράβας, Σπύρος "Μακάριοι οι κατέχοντες την γην": Γαιοκτητικοί Σχεδιασμοί Προς Απαλλοτρίωση Συνειδήσεων Στη Μακεδονία, 1880-1909. Αθήνα, 2010.
- ΚΑΡΒΕΛΑ, Α. «Μηχανισμοί εγκατάστασης αγροτικών πληθυσμών: πρόσφυγες και εγχώριοι στη Θεσσαλία 1907 - 1911 » Διδακτορική Διατριβή, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Κέρκυρα, 2005
- Καρούζου, Ε. "Θεσμικό πλαίσιο και αγροτική Οικονομία", Κ. Κωστής & Σ. Πετμεζάς (επιμ.) *Η ανάπτυξη της Ελληνικής Οικονομίας κατά τον 19ο αιώνα (1830-1914)*, Αθήνα 2006, σελ.175-217.

- Κατσαπης, Κ. "το προσφυγικό ζήτημα" το 1922 και οι πρόσφυγες. Μια νέα ματιά, Αθήνα 2009, σελ.125-169.
- Κοντογιώργη, Έ. "Αγροτικές προσφυγικές εγκαταστάσεις στη Μακεδονία: 1923-1930" Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, Αθήνα, 9(1992), σελ.47-59.
- Κοντογιώργη Έ., «Η αποκατάσταση:1922-1930», στο Ιστορία του Νέου Ελληνισμού: Ο Μεσοπόλεμος 1922-1940, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2003, τ.7, σελ.101-118.
- Κοντογιώργη, Ε. "Η πύκνωση του αραιοτάτου βασιλείου των κολλίγων" της Χαλκιδικής. Η αποκατάσταση των προσφύγων για το μετοχειακό ζήτημα κατά τον μεσοπόλεμο", Νεοελληνικά Ιστορικά, Ακαδημία Αθηνών, 3(2013), σελ. 105-167.
- Κοντογιώργη, Ε. «Πρόσφυγες και κτηνοτρόφοι. Το ζήτημα των κοινοτικών βοσκών στις Νέες Χώρες (1923-1932)», Δελτίο του Κέντρου Ερεύνης της Ιστορίας του Νεωτέρου Ελληνισμού, Ακαδημία Αθηνών, 2(2000), σελ. 215-228.
- Κωστής,Κ. (1987-1990) *Αγροτική Οικονομία και Γεωργική Τράπεζα. Οφεις της Ελληνικής Οικονομίας στο Μεσοπόλεμο (1919-1928)*, Αθήνα 1987, τ.1, σελ.110-152
- Κωστής,Κ. (1988) "Αγροτική Μεταρρύθμιση και Οικονομική Ανάπτυξη στην Ελλάδα, 1917-1940", Γ.Μαυρογορδάτος και Χ.Χατζηϊωσήφ (επιμ.) *Βενιζελισμός και Αστικός Εκσυγχρονισμός*, Ηράκλειο, σ.149-157.
- Κωστής,Κ. "Η ιδεολογία της οικονομικής Ανάπτυξης: οι πρόσφυγες στο Μεσοπόλεμο", Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, Αθήνα, 9(1992), σελ.31-46.
- Πετμεζάς Σ. *Η Ελληνική αγροτική οικονομία κατά τον 19ο αιώνα : η περιφερειακή διάσταση*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2003.
- Πετμεζάς, Σ. "Η ύπαιθρος της Μακεδονίας από την οθωμανική στην ελληνική εξουσία (1900-1920)", στο Κ. Λαπαβίτσας (επιμ.) *Ισχνός Καπιταλισμός. Η Μακεδονία στην ύστερη Οθωμανική περίοδο*, εκδ.Νοβόλι, Αθήνα 2010, σελ.77-120 (συνημμένο ανωτ.)
- Πετμεζάς, Σ. Προλεγόμενα για την Ελληνική αγροτική Οικονομία στο Μεσοπόλεμο, εκδ.Αλεξάνδρεια: Αθήνα 2012,
- ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, Θ, *Θεσμικός Ανασχηματισμός και Οικονομική Ανάπτυξη. Κράτος και Οικονομία στην Ελλάδα, 1830-1922*, Αθήνα 1991, σελ.92-164.
- Φραγκιάδης, Α. "[Η διανομή των εθνικών γαιών του 1871: απόπειρα συνθετικής προσέγγισης](#)", *Νεοελληνικά Ιστορικά*, 2016, σελ.191-213,
- Φραγκιάδης, Α. "[Πολίτικη εξουσία και σχέσεις γαιοκτησίας στην Ελλάδα \(19ος αρχές 20ού αιώνα\)](#)" Θεωρητικές αναζητήσεις και εμπειρικές έρευνες. Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου Οικονομικής και Κοινωνικής Ιστορίας (Ρέθυμνο, 10-13

Δεκεμβρίου 2008), Εκδόσεις Φιλοσοφικής Σχολής ΠΚ και Αλεξανδρεια, Αθήνα 2012, σελ.119-135.

INX 240	Παρασκευάς Ματάλας	Μνημεία και μνημειοποίηση (Π)	5 ECTS
---------	--------------------	-------------------------------	--------

Περιγραφή

Το μάθημα είναι μια εισαγωγή στη νεώτερη ιστορία των μνημείων (19^{ος}-20^{ος} αιώνας): Τόσο της εξ αρχής κατασκευής τους, για τη μνημόνευση, γεγονότων, ηρώων, πεσόντων κ.ο.κ., όσο και των διαδικασιών με τις οποίες μετατρέπονται σε μνημεία ερείπια, κτίσματα, χώροι, τοπία. Ποια είναι η σημασία αυτών των μνημείων και μνημειοποιήσεων και των διαμαχών που προκύπτουν; Το ζήτημα θα προσεγγιστεί μέσα από συγκεκριμένα παραδείγματα από την Ελλάδα και άλλες χώρες.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Χριστίνα Κουλούρη, *Φουστανέλες και χλαμύδες*, Αλεξάνδρεια 2021

Γιάννης Χαμηλάκης, *Το έθνος και τα ερείπια του*, Εκδόσεις του εικοστού πρώτου, 2012

Άρης Αναγνωστόπουλος, Νίκος Παπαδημητρίου (επιμελεια), *Το παρελθόν στο παρόν*, Καστανιώτης, 2017

Hans A. Pohlsander, «What is a National Monument?», *National Monuments and Nationalism in 19th Century German*, Peter Lang 2008

INX 385	Παρασκευάς Ματάλας	Αναγνώσεις, αναπαραστάσεις και χρήσεις του 1821 (Σ)	10 ECTS
---------	--------------------	---	---------

Περιγραφή

Σε αυτό το σεμινάριο προσεγγίζονται οι τρόποι με τους οποίους αναπαραστάθηκε, παρουσιάστηκε και χρησιμοποιήθηκε η επανάσταση του 1821, στη διάρκεια των δύο αιώνων που μεσολάβησαν, στη δημόσια κουλτούρα, στον πολιτικό λόγο, στην ιστοριογραφία και στις διάφορες μορφές τέχνης (λογοτεχνία, εικαστικές τέχνες, κινηματογράφος, κ.ο.κ.).

Οι φοιτητές/φοιτήτριες καλούνται να επιλέξουν –σε συνεννόηση με τον διδάσκοντα–συγκεκριμένα παραδείγματα, να τα μελετήσουν, να τα παρουσιάσουν και να τα συζητήσουν στο σεμινάριο.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Χριστίνα Κουλούρη, *Φουστανέλες και χλαμύδες*, Αλεξάνδρεια 2021
- «Η ματιά των άλλων» Προσλήψεις προσώπων που σφράγισαν τρεις αιώνες (18ος-20ός), ΙΝΕ-ΕΙΕ, 2013.
- Ανδρέας Λυμπεράτος (επιμ.), *Βαλκανικές αναγνώσεις του 1821*, Αθήνα: Μέλισσα 2021.
- Παναγιώτης Στάθης, «Φουστανέλες και τσαρούχια: το 1821 στον ελληνικό κινηματογράφο».
- Φίλιππος Ηλιού, *Η ιδεολογική χρήση της ιστορίας. Σχόλιο στη συζήτηση Κορδάτου-Ζεύγου*, Αθήνα, 1976

- Αρχαιοτάξιο, τχ. 23 (Δεκέμβριος 2021)

Τομέας Ανατολικών και Αφρικανικών Σπουδών

Τουρκολογία (ΤΟΥ)

ΤΟΥ 223	Ηλίας Κολοβός	Η Οθωμανική Αυτοκρατορία μέσα από την περιήγηση του Εβλιά Τσελεμπί (Π)	5 ECTS
---------	---------------	--	--------

Περιγραφή μαθήματος

Ο Οθωμανός περιηγητής Εβλιά Τσελεμπί ταξίδεψε στην αχανή Οθωμανική Αυτοκρατορία κατά τον 17ο αιώνα, καταγράφοντας τις εντυπώσεις του σε ένα 10τομο Οδοιπορικό (Σεγιαχάτ-ναμέ). Στην παράδοση θα χρησιμοποιήσουμε όσα είδε και κατέγραψε ως πηγή για να γνωρίσουμε την Οθωμανική Αυτοκρατορία ως κράτος, ως κοινωνία και ως πολιτισμό, μέσα από την οπτική γωνία του ανώτερου οθωμανικού στρώματος.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Γενικά για την οθωμανική κοινωνία, πολιτισμό και ιστορία:

Dankoff, Robert. Ottoman mentality : the world of Evliya Çelebi / Leiden ; Boston : Brill, 2006 [Βιβλιοθήκη DR486.E95 D36]

Faroqhi, Suraiya, Κουλτούρα και καθημερινή ζωή στην Οθωμανική Αυτοκρατορία : από τον Μεσαίωνα ως τις αρχές του 20ου αιώνα / [Αθήνα] : Εξάντας, [2000] [Βιβλιοθήκη DR432 F37]

Douglas A. Howard, Η ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, Αθήνα 2019.

Ειδικότερα για τα ταξίδια του Εβλιά Τσελεμπί:

Ηλίας Κολοβός, Ονομάτων επίσκεψις του Εβλιά Τσελεμπί, στο: Ό. Κατσιαρδή-Hering κ.ά. (επιμ.), Έλλην Ρωμικός Γραϊκός: συλλογικοί προσδιορισμοί και ταυτότητες, Αθήνα 2018, 269-283 [Βιβλιοθήκη Ηλία Κολοβού].

Ηλίας Κολοβός, Στα μετόπισθεν των πολιορκητών του Χάνδακα: η «πολεμική ανταπόκριση» του Εβλιά Τσελεμπί, Κρητικά Χρονικά/Cretica Chronica 39 (2019) [Ο Κρητικός Πόλεμος (1645-1669). Όψεις του πολέμου στον χώρο και τον χρόνο, επιμ. Στ. Κακλαμάνης] 357-379

Narrative of travels in Europe, Asia, and Africa : in the seventeenth century / New York : Johnson Reprint Corp., 1968 [Βιβλιοθήκη DR424 .E44 1968b]

Οδοιπορικό στην Ελλάδα (1668-1671): Πελοπόννησος-Νησιά Ιονίου-Κρήτη-Κυκλάδες-Νησιά Ανατολικού Αιγαίου, εισαγωγή, απόδοση από τα τουρκικά, σημειώσεις Δ. Λούπης, Αθήνα : Εκάτη, 1994 [Βιβλιοθήκη DF721 .C83 1994b]

Δημητριάδης, Βασίλης. Η Κεντρική και Δυτική Μακεδονία κατά τον Εβλιγιά Τσελεμπί : (Εισαγωγική-Μετάφραση-Σχόλια) / Θεσσαλονίκη : Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, 1973 [Βιβλιοθήκη DF901.M14 D4]

«Η Ελλάς κατά τον Εβλιά Τσελεμπί – Μια τουρκική περιγραφή της Ελλάδος κατά τον 17ο αιώνα – Κριτική ανάλυσις και έλεγχος του «Οδοιπορικού» (Σαγιαχατναμέ) του Τούρκου περιηγητού», μετάφραση, διασκευή, υπομνηματισμός Ν. Μοσχόπουλου, Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών, τ. 14 (1938), σ. 486-513, τ. 15 (1939), σ. 145-181, τ. 16 (1940), σ. 321-363.

Α. Α. Πάλλης, Σελίδες από τη ζωή της παλιάς γενιτσαρικής Τουρκίας κατά την περιγραφή του Τούρκου περιηγητή του 17ου αιώνα Εβλιά Τσελεμπί, Αθήνα 1941 [Βιβλιοθήκη DR720 .P355 1990].

Ταξίδι στην Ελλάδα, έρευνα, λογοτεχνική απόδοση Ν. Χειλαδάκης, Αθήνα : Εκάτη, 1991 [Βιβλιοθήκη DF721 .C83 1991]

Εβλιά Τσελεμπί – John Covel, Από Κωνσταντινουπόλεως εις Ανδριανούπολιν – Δύο παράλληλα ταξίδια μέσα στο χρόνο, απόδοση Ν. Χειλαδάκης, Αθήνα : Εκάτη, 1993 [Βιβλιοθήκη DR13 .C43 1994b]

Κ. Μπίρης, Τα Αττικά του Εβλιά Τσελεμπί (Αι Αθήναι και τα περίχωρά των κατά τον 17ον αιώνα), Αθήνα 1959 [Βιβλιοθήκη Ορλάνδος (Κλ. Συλ.) ΟΡΛ 62188]

«Η Δυτική Θράκη κατά τον Εβλιγιά Τσελεπίν, περιηγητήν του XVII αιώνας», μετ. Ι. Σπαθάρη, Θρακικά 4 (1933), σ. 113-128 και 5 (1934), σ. 179-217.

«Η Ανατολική Θράκη κατά τον Τούρκον περιηγητήν του XVII αιώνας Εβλιγιά Τσελεπίν», μετ. Ι. Σπαθάρη, Θρακικά 7 (1936), σ. 153-176 και 9 (1938), σ. 23-36.

«Ταξίδι Τούρκου περιηγητού στην Ήπειρο», μετ. Α. Κεχαγιόγλου – Χ. Λογοθέτη, επεξ. Χ.Ι. Σούλη, Ηπειρωτικά Γράμματα 1 (1944), σ. 162-166, 197-200, 246-252.

«Τα Ευβοϊκά του Εβλιά Τσελεμπί», μετ. Ι. Αργυροπούλου, διασκευή – ερμηνευτική παρουσίαση Γ. Ι. Φουσάρα, Αρχείο Ευβοϊκών Μελετών 6 (1959), σ. 150-171.

«Η περιήγησις του Εβλιά Τσελεμπί ανά την Στερεά Ελλάδα», μετ. Γ. Μαυροχαλυβίδης, απόδοση – παρουσίαση – υπομνηματισμός Ι.Γ. Γιαννόπουλος, Επετηρίς Εταιρείας Στερεοελλαδικών Μελετών, 2 (1969), σ. 139-198.

Ι. Γιαννόπουλος, «Ο Εβλιά Τσελεμπί εις την Λευκάδα», Επετηρίς της Εταιρείας Λευκαδικών Μελετών 2 (1972), σ. 377-393.

«Ο Εβλιά Τσελεμπί στην Πελοπόννησο», άρθρο Θ.Π. Κωστάκη, μετ. Ε. Ανδρεάδης – Ε. Τσαλίκोगλου – Π. Στάθη, Πελοποννησιακά 16 (1980), σ. 238-306.

Κ. Σιμόπουλος, Ξένοι ταξιδιώτες στην Ελλάδα, τ. Α', σ. 580-600, Αθήνα 1970 [Βιβλιοθήκη DF721 .S54 2001].

ΤΟΥ 345	Ηλίας Κολοβός	Τα οθωμανικά μνημεία στην Ελλάδα: κληρονομίες υπό διαπραγμάτευση (Σ)	10 ECTS
---------	---------------	--	---------

Περιγραφή μαθήματος

Σε όλη την Ελλάδα, και γενικότερα στις χώρες που διαδέχτηκαν την Οθωμανική Αυτοκρατορία σώζονται μέχρι σήμερα χιλιάδες κτίρια που συνδέονται με τους οθωμανικούς χρόνους. Πολύ περισσότερα είναι μάλλον και όσα δε σώζονται πια. Στόχος του σεμιναρίου είναι να μελετήσουμε τα κτήρια και τη λειτουργία τους μέσα στην κοινωνία, τοποθετώντας τα μέσα στο ιστορικό πλαίσιο των οθωμανικών χρόνων. Κάθε φοιτητής/τρια θα κληθεί να «υιοθετήσει» ένα κτίριο ή έναν τύπο κτιρίου και να το μελετήσει από την άποψη της λειτουργίας του στο πλαίσιο των οθωμανικών θεσμών που συνδέονταν με αυτό και της κοινωνίας που το χρησιμοποιούσε. Παράλληλα, στο σεμινάριο θα συζητηθούν επίσης τα ζητήματα της τύχης των κτιρίων, της εξέλιξής τους σε μνημεία, των επιθέσεων και της καταστροφής τους, σε σχέση με τις εκάστοτε αντιλήψεις για το οθωμανικό παρελθόν.

Επιλογή βιβλιογραφίας

Η Οθωμανική Αρχιτεκτονική στην Ελλάδα, Αθήνα 2008 [Κεντρική Βιβλιοθήκη Oversize NA499 O6413]. [πρβλ. βιβλιοκρισία Heath W. Lowry, Ottoman Architecture in Greece: A Review Article with Addendum and Corrigendum, Κωνσταντινούπολη 2009 [Βιβλιοθήκη Ηλία Κολοβού].

Elias Kolonos - Athanasios Vionis, Ottoman archeology in Greece: a new research field, Archaeological Reports 65 (2018-2019) 145-156 [Βιβλιοθήκη Ηλία Κολοβού].

Irene A. Bierman, Rifa'at A. Abou-El-Haj και Donald Preziosi (επιμ.), The Ottoman City and Its Parts, New Rochelle 1991 [Κεντρική Βιβλιοθήκη NA9229 .O87].

Godfrey Goodwin, A History of Ottoman Architecture, Λονδίνο 1971 [Κεντρική Βιβλιοθήκη Oversize NA1364 .G6]

Architecture of the Islamic World: Its History and Social Meaning with a Complete Survey of Key Monuments, Λονδίνο 1987 [Κεντρική Βιβλιοθήκη NA380 .A78]

Common Cultural Heritage: Developing Local Awareness on Architectural Heritage Left from the Exchange of Populations in Turkey and Greece, Κωνσταντινούπολη 2005 [Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών NA499 .C6613]

Dominique Clévenot, Ornament and Decoration in Islamic Architecture, Λονδίνο 2000 [Κεντρική Βιβλιοθήκη NA 380 D5713]

7 Centuries of Ottoman Architecture: "A Supra-National Heritage", Κωνσταντινούπολη χ.χ..

Shirine Hamadeh, The City's Pleasures: Istanbul in the Eighteenth Century, Seattle 2007 [Κεντρική Βιβλιοθήκη Oversize DR730 .H34]

Gülrü Necipoğlu, Architecture, Ceremonial, and Power: The Topkapi Palace in the Fifteenth and Sixteenth Centuries, Νέα Υόρκη, Κέμπριτζ Μασ. 1991 [Κεντρική Βιβλιοθήκη NA1370 .N43]

Gülrü Necipoğlu-Kafadar, «The Suleymaniye Complex in Istanbul: An Interpretation», Muqarnas 3 (1985), 92-117 [Βιβλ. Ηλία Κολοβού].

Gülrü Necipoğlu, The Age of Sinan: Architectural Culture in the Ottoman Empire, Princeton 2005 [υπό παραγγελία: Κεντρική Βιβλιοθήκη NA1373.S5 N424]

Çiğdem Kafescioğlu, The Ottoman Capital in the Making: The Reconstruction of Constantinople in the Fifteenth Century, διδ. διατριβή, Univ. of Harvard, 1996 [Βιβλ. Ηλία Κολοβού]

Çiğdem Kafescioğlu, "In the Image of Rum: Ottoman Architectural Patronage in Sixteenth-Century Aleppo and Damascus", *Muqarnas* 16 (1999), 70-96 [Βιβλ. Ηλία Κολοβού]

Heghnar Zeitlein Watenpaught, *The Image of an Ottoman City: Imperial Architecture and Urban Experience in Aleppo in the 16th and 17th Centuries*, Leiden-Boston 2004 [Κεντρική Βιβλιοθήκη NA 1489. 7 A43 W37].

Heath W. Lowry, *The Shaping of the Ottoman Balkans 1350-1550: The Conquest, Settlement and Infrastructural Development of Northern Greece*, Κωνσταντινούπολη 2008 [Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Μεσογειακών Σπουδών, DF801.L69]

Nina Ergin, Christoph K. Neumann, Amy Singer (επιμ.), *Feeding people, feeding power: Imarets in the Ottoman Empire*, Κωνσταντινούπολη 2007 [Κεντρική Βιβλιοθήκη HV696.S6 F44]

Zeynep Çelik, *The Remaking of Istanbul: Portrait of an Ottoman City in the Nineteenth Century*, Berkeley 1993 [Κεντρική Βιβλιοθήκη NA9230.I8 C44]

Alexandra Yerolympos, *Urban Transformation in the Balkans (1820-1920): Aspects of Balkan Town Planning and the Remaking of Thessaloniki*, Θεσσαλονίκη 1996 [Κεντρική Βιβλιοθήκη Oversize HT169.G82 T496]

Lucienne Thys-Senocak, *Ottoman Women Builders: The Architectural Patronage of Hadice Turhan Sultan*, Aldershot England-Burlington VT 2006 [Κεντρική Βιβλιοθήκη NA2543.W65 T59]

Nina Cichocki, *The Life Story of the Çemberlitaş Hamam: From Bath to Tourist Attraction*, αδημ. διδ. διατριβή, Univ. of Minnesota, 2005 [Βιβλ. Ηλία Κολοβού]

Geoffrey Goodwin, "Gardens of the Dead in Ottoman Times", *Muqarnas* 5 (1988), 61-69 [Βιβλ. Ηλία Κολοβού]

Machiel Kiel, *Studies on the Ottoman Architecture of the Balkans*, Aldershot 1990 [Κεντρική Βιβλιοθήκη NA1375 K54]

Μαρία Αυγούλη, «Ένα μουσείο για την καθαριότητα του σώματος: το λουτρό των Αέρηδων», στο *Το Νερό, πηγή Ζωής Κίνησης Καθαρού, Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης*, Αθήνα 1997, 267-274.

Ελένη Κανετάκη, *Οθωμανικά λουτρά στον ελλαδικό χώρο*, Αθήνα 2004 [Κεντρική Βιβλιοθήκη Oversize NA7010 K36]

Slobodan Curcic - Ευαγγελία Χατζητρύφωνος (επιμ.), *Κοσμική μεσαιωνική αρχιτεκτονική στα Βαλκάνια, 1300-1500, και η διατήρησή της*, Θεσσαλονίκη 1999 [Κεντρική Βιβλιοθήκη NA350 .S43]

Καλλιόπη Αμυγδάλου – Ηλίας Κολοβός, Η μετάβαση από το οθωμανικό στο ελληνικό κράτος στη χωρική διάσταση: το τζαμί του Ναυπλίου που μετασκευάστηκε στο «πρώτον εν Ελλάδι Βουλευτήριο» (1825), Τα Ιστορικά 67 (2018) 58-76.

Διαβάστε οπωσδήποτε: Α. Πασαδαίος, Η πόλη του Βοσπόρου: σύντομος συστηματικός οδηγός, Αθήνα 1981, σ. 62-121 (κεφάλαιο Ισταμπούλ) [NA1370 .P38]

Διαβάστε και περπατήστε στο Ρέθυμνο: Ηλίας Κολοβός, «Τα οθωμανικά μνημεία του Ρεθύμνου», <http://agonigrammi.wordpress.com/>

Στα Χανιά: Ηλίας Κολοβός, Τα οθωμανικά μνημεία των Χανίων, Εν Χανίοις 5 (2011) 133-146 [Βιβλιοθήκη Ηλία Κολοβού].

Στο Ηράκλειο: Ηλίας Κολοβός, Τα οθωμανικά μνημεία του Ηρακλείου, <https://vimeo.com/502728484>

ΤΟΥ 243	Μουράτ Ισσί	Ιστορία της Τουρκικής Δημοκρατίας (Π)	5 ECTS
---------	-------------	---------------------------------------	--------

Περιγραφή μαθήματος

Η παράδοση έχει στόχο να μελετήσει την πολιτική, την θεσμική και την κοινωνική ιστορία της Τουρκίας (1923-2018) με άξονα την αντίληψη ότι στις τελευταίες δύο δεκαετίες (μεταξύ 2002-2022) όλη η ιστορία της Τουρκίας ξαναγράφεται. Γνωρίζοντας την συγκεκριμένη πραγματικότητα, λόγω της επιστημονικής του εξειδίκευσης και έρευνας, ο διδάσκων θα προσπαθήσει να δημιουργήσει μία βάση γνώσεων στους φοιτητές για τα γεγονότα από την ίδρυση της σύγχρονης Τουρκίας έως το 2002, ενώ στα τελευταία μαθήματα θα επικεντρωθούμε στη «Νέα Τουρκία» που ξεκίνησε να χτίζεται από τις αρχές της δεκαετίας 2000 και θεσμοποιήθηκε με τις τελευταίες προεδρικές εκλογές (2018). Ειδικότερα, η παράδοση εστιάζει στα ιδιαίτερα προβλήματα που παρουσιάζει η συγγραφή της ιστορίας της Τουρκικής Δημοκρατίας. Θα αναφερθούμε τόσο στα διαφορετικά είδη πηγών, όσο και στις διαφορετικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις των ιστορικών.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Επιλεγμένη Βασική Βιβλιογραφία για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες:

- Ακτάρ, Τζενγκίζ, *Το Τουρκικό Άχθος*, εκδόσεις Επίμετρο, Αθήνα 2021
- Bozarslan, Hamit, *Ιστορία της Σύγχρονης Τουρκίας: Από την Επανάσταση των Νεότουρκων μέχρι Σήμερα*, εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2008.
- Zürcher Erik Jan, *Σύγχρονη ιστορία της Τουρκίας*, εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2004
- *Η Νέα Τουρκία εκ των έσω*, επιμ. Η. Μήλλας, εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα 2019.
- Handan Çağlayan, *Οι γυναίκες στο Κουρδικό κίνημα: Μητέρες, συντρόφισσες, Θεές*, (μετάφραση & επιμέλεια: Μουράτ Ισσί και Εύχαρις Μάσχα), εκδόσεις Redmarks, Αθήνα 2021.
- Μούδουρος, Νίκος, *Ο μετασχηματισμός της Τουρκίας: Από την Κεμαλική Κυριαρχία στον «Ισλαμικό» Νεοφιλελευθερισμό*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2012

- Öktem, Kerem, *Οργισμένο Έθνος. Η Τουρκία μετά το 1989*, εκδόσεις Ευρασία, Αθήνα 2014

Περαιτέρω βιβλιογραφία εμβάθυνσης:

- Ahmad, Feroz, *The Making of Modern Turkey*, Routledge, London and New York 1993
- Αναγνωστοπούλου, Σία, *Τουρκικός εκσυγχρονισμός: Ισλάμ και Τουρκοκύπριοι στη Δαιδαλώδη Διαδρομή του Κεμαλισμού*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2004
- Βερέμης, Θάνος, *Η Τουρκία Σήμερα. Πολιτεία, κοινωνία, οικονομικά, εξωτερική πολιτική, θρησκεία*, ΕΛΙΑΜΕΠ, Αθήνα 1995.
- Bilgin, Fevzi και Ali Sarihan (επ.), *Understanding Turkey's Kurdish Question*, Lexington, 2015
- Έφη Κάννερ, *Άνδρες και Γυναίκες στην Τροχιά του Εκσυγχρονισμού. Ο Τουρκικός Εκσυγχρονισμός από την Σκοπιά των Έμφυλων Σχέσεων*, Ηρόδοτος, Αθήνα 2021
- Findley, Carter Vaughn, *Turkey, Islam, Nationalism, and Modernity. A History, 1789-2007*, Yale University Press, New Haven-London 2010
- Finkel A. και Nükhet Sirman (επ.), *Turkish State Turkish Society*, London and New York: Routledge, 1990
- Ζεγκίνης, Ευστρατίος. Α'. *Η Κατάργηση του Σουλτανάτου και της Χαλιφείας στην Τουρκία*, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2002
- Ζήνωνας Τζιάρρας - Νίκος Μούδουρος, *Η Τουρκία στην Ανατολική μεσόγειο. Ιδεολογικές Όψεις εξωτερικής Πολιτικής*, Εκδόσεις Τουρίκη, Αττική 2016
- Zürcher, Erick J., *The Young Turk Legacy and Nation Building: From the Ottoman Empire to Atatürk's Turkey*, London: I. B. Tauris, 2010
- Heper, Metin και Ahmet Evin (επ.) *State, Democracy and the Military: Turkey in the 1980s*, Berlin: Walter de Gruyter, 1988
- Ινσέλ, Αχμέτ. Μπαϊράμογλου, Αλί. *Ο Τουρκικός Στρατός. Ένα πολιτικό κόμμα, μία κοινωνική τάξη*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2007
- Ισσί, Μουράτ, *Οθωμανική Αυτοκρατορία και Κουρδικός Εθνικισμός*, Παπαζήση, Αθήνα 2018.
- Jung, Dietrich και Catharina Raudvere (επ.), *Religion, Politics, and Turkey's EU Accession*, New York: Palgrave, 2008
- Kadioğlu, Ayşe και Fuat Keyman (επ.), *Symbiotic Antagonisms, Competing Nationalisms*, Salt Lake City: Utah University Press, 2011
- Karpat, Kemal, *Studies on Turkish Politics and Society: Selected Articles and Essays*, Leiden: Brill, 2003
- Kazancıgil, Ali και Ergun Özbudun (επ.), *Atatürk: Founder of a Modern State*, C. Hurst and Co., London 1997
- Keyder, Çağlar, "The Political Economy of Turkish Democracy", *New Left Review*, 1/115, 1979, σ. 3–44
- Keyman, Fuat και Şebnem Gümüşçü, *Democracy, Identity, and Foreign Policy in Turkey: Hegemony through Transformation*, London 2014
- Kızılyürek, Niyazi, *Κεμαλισμός: Η Γένεση και η Εξέλιξη της Επίσημης Ιδεολογίας της Σύγχρονης Τουρκίας*, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 2006
- Μητράρας Αριστοτέλης, *Ο τουρκικός εθνικισμός του Ζιγιά Γκιοκάλπ και ο Κεμαλισμός*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2012
- Μπουρκάι, Κεμάλ, *Κούρδοι και Κουρδιστάν*, Παπαζήσης, Αθήνα 1999.
- Μυστακίδου, Λιάνα, *Οι Αλεβίδες στην Σύγχρονη Τουρκία*, Γόρδιος, Αθήνα 1997

- Özbudun, Ergun, *Contemporary Turkish Politics: Challenges to Democratic Consolidation*, Boulder: Lynne Rienner, 2000
- Πεσμαζόγλου Στέφανος, *Ιδεολογία και Ρητορία: Οι Αντιλήψεις των Τουρκικών Πολιτικών Δυνάμεων για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα 1957-1993*, τ.1, Θεμέλιο, Αθήνα 1993
- Πεσμαζόγλου Στέφανος, *Ευρώπη και Τουρκία: Αντανακλάσεις και Διαθλάσεις: Η Στρατηγική των Κειμένων*, τ.2, Θεμέλιο, Αθήνα 1993
- Rabasa, Angel. Larrabee, F. Stephen, *The Rise of Political Islam in Turkey*, National Defense Research Institute/RAND, Santa Monica 2008.
- Şen, Mustafa, "Transformation of Turkish Islamism and the Rise of the Justice and Development Party", *Turkish Studies*, τ. 11, τχ. 1, 2010, 59-84
- Τεάζης, Χρήστος, *Η Δεύτερη μεταπολίτευση στην Τουρκία. Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν: Η άνοδος των «Μη Προνομιούχων»*, μτφ. Λιάνα Μυστακίδου, Πατάκη, Αθήνα 2013.
- Τζιάρρας, Ζηνώνας. Μούδουρος, Νίκος. *Η Τουρκία στην Ανατολική Μεσόγειο. Ιδεολογικές όψεις εξωτερικής πολιτικής*, εκδόσεις Τουρίκη, Αττική 2016
- Uzer, Umut, *An Intellectual History of Turkish Nationalism: Between Turkish Ethnicity and Islamic Identity*, Salt Lake City: Utah University Press, 2016
- Φουντεδάκη Πηνελόπη, *Το τουρκικό πολίτευμα. Το χωλό δημοκρατικό πρότυπο και οι θεσπισμένες παρεκκλίσεις του*, εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα 2002
- Yavuz, Hakan, *Islamic Political Identity in Turkey*, Oxford University Press, New York 2003
- Yeğen, Mesut, "Turkish Nationalism and the Kurdish Question", *Ethnic and Racial Studies*, τ. τχ. 1, 2007, 119-151

ΤΟΥ 399	Μουράτ Ισσί	Κοινωνικά και πολιτικά κινήματα στην Τουρκία (Σ)	10 ECTS
---------	-------------	--	---------

Περιγραφή μαθήματος

Το σεμινάριο έχει στόχο τη μελέτη των κοινωνικών και πολιτικών κινήματων στη διάρκεια της ιστορίας της Τουρκικής Δημοκρατίας και μέσα σε αυτό το πλαίσιο θα δοθεί έμφαση στο φοιτητικό κίνημα, το γυναικείο κίνημα, το κουρδικό κίνημα, το πολιτικό ισλάμ, το κίνημα του πάρκου Γκεζί, το κίνημα των ΛΟΑΤΚΙ κ.λπ. Μεθοδολογικά, για τη μελέτη και παρακολούθηση των πολιτικών και κοινωνικών κινήματων θα γίνουν αναφορές στα ιδεολογικά και πολιτικά ρεύματα που έπαιξαν σημαντικό ρόλο στην ιστορία της χώρας, όπως ο Κεμαλισμός, ο Εθνικισμός, ο Συντηρητισμός, ο Φιλελευθερισμός, οι αριστερές και δεξιές αντιλήψεις (νόμιμες και θεμιτές) στην κοινωνία και το Κουρδικό κίνημα, κατά το δυνατόν από τη σκοπιά της κοινωνίας των πολιτών.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Επιλεγμένη Βασική Βιβλιογραφία για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες:

- Buttler Judith, *Αναταραχή φύλου. Ο φεμινισμός και η ανατροπή της ταυτότητας*, Αθήνα 2009.
- Έφη Κάννερ, *Άνδρες και Γυναίκες στην Τροχιά του Εκσυγχρονισμού. Ο Τουρκικός Εκσυγχρονισμός από την Σκοπιά των Έμφυλων Σχέσεων*, Ηρόδοτος, Αθήνα 2021

- Handan Çağlayan, *Οι γυναίκες στο Κουρδικό κίνημα: Μητέρες, συντρόφισσες, θεές*, (μετάφραση & επιμέλεια: Μουράτ Ισσί και Εύχαρις Μάσχα), εκδόσεις Redmarks, Αθήνα 2021.
- Κανελλόπουλος Κώστας, *Ζητήματα θεωρίας των κοινωνικών κινήσεων στην εποχή της παγκοσμιοποίησης*, Κουκκίδα, Αθήνα 2020
- Μούδουρος, Νίκος, *Ο μετασχηματισμός της Τουρκίας: Από την Κεμαλική Κυριαρχία στον «Ισλαμικό» Νεοφιλελευθερισμό*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2012
- Öktem, Kerem, *Οργισμένο Έθνος. Η Τουρκία μετά το 1989*, εκδόσεις Ευρασία, Αθήνα 2014

Περαιτέρω βιβλιογραφία εμβάθυνσης:

- Azak, Umut. *Türkiye’de Laiklik ve İslâm. / Islam and Secularism in Turkey Kemalism, Religion and the Nation State*, İletişim Yayınları, İstanbul 2019
- Bora, Tanıl. *Türk Sağının Üç Hâli. Milliyetçilik, Muhafazakarlık, İslâmcılık* (Τρεις Καταστάσεις της Τουρκικής Δεξιάς. Εθνικισμός, Συντηρητισμός, Ισλαμισμός), İletişim Yayınları, İstanbul 2018
- Bora, Tanıl, *Cereyanlar*, İletişim Yayınları, İstanbul 2020
- Buttler Judith, *Αναταραχή φύλου. Ο φεμινισμός και η ανατροπή της ταυτότητας*, Αθήνα 2009.
- Çetinkaya, Y. Doğan, *Osmanlı’yi Müslümanlaştırmak, Kitle Siyaseti, Toplumsal Sınıflar, Boykotlar ve Milli İktisat (1909-1914). The Young Turks and the Boycott Movement. Nationalism, Protest and the Working Classes in the Formation of Modern Turkey*, İletişim Yayınları, İstanbul 2015
- Deborah Cameron, *Φεμινισμός. Παρελθόν και Παρόν Ενός Κινήματος*, ΠΕΚ (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης), Αθήνα 2020
- Έφη Κάννερ, *Τουρκία. Βία, Αντίσταση και Πολιτική στον Καιρό της Κρίσης. Κοινωνικές και Πολιτικές Αντιδράσεις Απέναντι στην Έμφυλη Βία*, Ηρόδοτος, Αθήνα 2018
- *Gezi Parkı Olayları: İnsan Hakları Hukuku ve Siyasi Söylem Işığında bir İnceleme* (Τα Γεγονότα του Πάρκου Γκεζί: Μία μελέτη στο φως του πολιτικού Λόγου και Δίκαιου των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων) (επιμ: İdil Işıl Gül), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul 2013
- Kızılyürek, Niyazi, *Κεμαλισμός: Η Γένεση και η Εξέλιξη της Επίσημης Ιδεολογίας της Σύγχρονης Τουρκίας*, Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα, 2006
- *Türk Sağı: Mitler, Fetişler, Düşman İmgeleri* (Τουρκική Δεξιά: Οι Μύθοι, τα Φετίχ, Εικόνες Εχθρού) (επιμ: İnci Özkan Kerestecioğlu, Güven Gürkan Öztan), İletişim Yayınları, İstanbul 2020.
- *Türkiye’nin 50, 60 ve 70’li Yılları* (Τριλογία Τα Χρόνια των Δεκαετιών ‘50, ‘60, ‘70) (επιμ: Mete Kaan Kaynar), İletişim Yayınları, İstanbul 2020-2021.

Τομέας Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης

Προϊστορική Αρχαιολογία (ΠΑΡ)

ΠΑΡ 101	Νένα Γαλανίδου	Η αρχαιολογία της καταγωγής και εξέλιξης του ανθρώπου (Π)	5 ECTS
---------	----------------	---	--------

Περιγραφή

Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην μελέτη της καταγωγής και εξέλιξης του ανθρώπινου είδους και την αρχαιολογία της Παλαιολιθικής εποχής. Πρόκειται για μια επισκόπηση των απαρχών του ανθρώπινου είδους και της εξέλιξής του από το γένος *Australopithecus* στο γένος *Homo* 3.3 εκατομμύρια χρόνια πριν από το παρόν μέχρι την μετάβαση στην Μέση Παλαιολιθική Εποχή και την εμφάνιση του *Homo sapiens* πριν από περίπου 200 χιλιάδες χρόνια. Το μάθημα θα εξετάσει τα διαφορετικά είδη ανθρωπιδών έως και τον *Homo sapiens* (ανατομικά, συμπεριφορικά), τις μεταξύ τους διασυνδέσεις (κλαδογενετικές, πολιτισμικές), τις εκφράσεις του υλικού τους πολιτισμού, τις στρατηγικές επιβιώσεις και τα χαρακτηριστικά των πρώιμων κοινωνιών. Θα παρουσιάσει το παλαιοπεριβαλλοντικό πλαίσιο της εξέλιξης του ανθρώπου (κλίμα, περιβάλλον, παλαιογεωγραφία) και θα συζητήσει τις θεωρίες και τα πιο σύγχρονα δεδομένα για τις εξόδους από την Αφρική και τον πρώιμο αποικισμό της Ευρασίας (πριν από τον *Homo sapiens*) καθώς και τα δεδομένα για τις απαρχές της ναυσιπλοΐας (Φλόρες - Σαχούλ). Τέλος, θα παρακολουθήσει τη διανοητική και συμπεριφορική εξέλιξη του ανθρώπου μέσα από τα τεκμήρια του υλικού πολιτισμού, από τα 3 εκατομμύρια έως τα 50.000 χρόνια πριν από το παρόν. Πιο συγκεκριμένα στις παραδόσεις θα εξεταστούν οι παρακάτω θεματικές:

- Η ανθρωποποίηση και οι κοινωνίες κυνηγών-τροφοσυλλεκτών (Αυστραλοπίθηκοι, Παράνθρωποι, *Homo*)
- Κλίμα και περιβάλλον τα τρία τελευταία εκατομμύρια χρόνια
- Ηθολογικά μοντέλα για την αρχαία προϊστορία
- Τα παλαιότερα εργαλεία του κόσμου και η γνωστική εξέλιξη των Ανθρωπιδών (Αυστραλοπίθηκοι, Κενυάνθρωποι και *Homo habilis*)
- Ανάδυση του γένους *Homo*
- Η πρώτη έξοδος από την Αφρική
- Οι κληρονόμοι του *Homo erectus*: Νεάντερταλ, Ντενίσοβα, *Sapiens* και Φλόρες
- Πρώιμη ναυσιπλοΐα - Φλόρες και αποικισμός Σαχούλ
- Οι επαναστάσεις της προϊστορικής τέχνης

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Βιβλία

Lewin, R. 2012. *Εξέλιξη του Ανθρώπου – Μια εικονογραφημένη εισαγωγή*. Εκδόσεις Παρισιάνου Α.Ε. ISBN: 9789603947479 (Κωδικός Βιβλίου στον Ευδόξο: 22768747)

Mayr, E. 2005 *Τι είναι η εξέλιξη*. Εκδόσεις Κάτοπτρο (Κωδικός Βιβλίου στον Ευδόξο: 15979)

Επιστημονικά άρθρα

Carbonell, E., Ramos, R.S., Rodríguez, X.P., Mosquera, M., Ollé, A., Vergès, J.M., Martínez-Navarro, B. and de Castro, J.M.B., 2010. Early hominid dispersals: a

- technological hypothesis for “out of Africa”. *Quaternary International*, 223, pp.36-44.
- Clarkson, C., Jacobs, Z., Marwick, B., Fullagar, R., Wallis, L., Smith, M., Roberts, R.G., Hayes, E., Lowe, K., Carah, X. and Florin, S.A., 2017. Human occupation of northern Australia by 65,000 years ago. *Nature*, 547(7663), pp.306-310.
- Depaepe, P., 2014. European Middle Paleolithic: geography and culture. In: Smith, Claire (επμ.), *Encyclopedia of Global Archaeology* (pp. 2645-2670). <http://www.springer.com/social+sciences/anthropology+%26+anthropology/book/979-1-4419-0426-3?detailsPage=authorsAndEditors>).
- Derricourt, R., 2005. Getting “Out of Africa”: sea crossings, land crossings and culture in the hominin migrations. *Journal of World Prehistory*, 19(2), pp.119-132.
- Harmand, S., Lewis, J.E., Feibel, C.S., Lepre, C.J., Prat, S., Lenoble, A., Boës, X., Quinn, R.L., Brenet, M., Arroyo, A. and Taylor, N., 2015. 3.3-million-year-old stone tools from Lomekwi 3, West Turkana, Kenya. *Nature*, 521(7552), pp.310-315.
- Haslam, M., Hernandez-Aguilar, A., Ling, V., Carvalho, S., De La Torre, I., DeStefano, A., Du, A., Hardy, B., Harris, J., Marchant, L. and Matsuzawa, T., 2009. Primate archaeology. *Nature*, 460(7253), pp.339-344.
- Hublin, J.J., 2015. The modern human colonization of western Eurasia: when and where?. *Quaternary Science Reviews*, 118, pp.194-210.
- Hublin, J.J., Ben-Ncer, A., Bailey, S.E., Freidline, S.E., Neubauer, S., Skinner, M.M., Bergmann, I., Le Cabec, A., Benazzi, S., Harvati, K. and Gunz, P., 2017. New fossils from Jebel Irhoud, Morocco and the pan-African origin of *Homo sapiens*. *Nature*, 546(7657), pp.289-292.
- Hublin, J.J., Neubauer, S. and Gunz, P., 2015. Brain ontogeny and life history in Pleistocene hominins. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 370(1663), p.20140062.
- Kimbel, W.H. and Villmoare, B., 2016. From *Australopithecus* to *Homo*: the transition that wasn't. *Philosophical Transactions of the Royal Society B: Biological Sciences*, 371(1698), p.20150248.
- Levin, N.E., 2015. Environment and climate of early human evolution. *Annual Review of Earth and Planetary Sciences*, 43, pp.405-429.
- Moro Abadía, O. and González Morales, M.R., 2013. Paleolithic art: a cultural history. *Journal of Archaeological Research*, 21(3), pp.269-306.
- Muttoni, G., Scardia, G. and Kent, D.V., 2010. Human migration into Europe during the late Early Pleistocene climate transition. *Palaeogeography, Palaeoclimatology, Palaeoecology*, 296(1-2), pp.79-93.

O'Connell, J.F., Allen, J. and Hawkes, K., 2010. Pleistocene Sahul and the origins of seafaring. In: A. Anderson, J. Barrett, & K.V. Boyle (επιμ.), *The Global Origins and Development of Seafaring*, McDonald Institute for Archaeological Research, McDonald Institute Monographs, pp.57-68.

Peter, B.D., 2004. African climate change and faunal evolution during the Pliocene–Pleistocene. *Earth and Planetary Science Letters*, 220(1-2), pp.3-24.

Potts, R., 2013. Hominin evolution in settings of strong environmental variability. *Quaternary Science Reviews*, 73, pp.1-13.

Prat, S., 2018. First hominin settlements out of Africa. Tempo and dispersal mode: Review and perspectives. *Comptes Rendus Palevol*, 17(1-2), pp.6-16.

Wood, B., 1992. Origin and evolution of the genus Homo. *Nature*, 355(6363), pp.783-790.

Wood, B. and Collard, M., 1999. The human genus. *Science*, 284(5411), pp.65-71.

Wood, B. and Harrison, T., 2011. The evolutionary context of the first hominins. *Nature*, 470(7334), pp.347-352.

ΠΑΡ 334	Νένα Γαλανίδου	Παλαιολιθικές απεικονίσεις και συμβολισμός (Σ)	10 ECTS
---------	----------------	--	---------

Περιγραφή

Τα πρώτα δείγματα καλλιτεχνικής έκφρασης χρονολογούνται στην Παλαιολιθική εποχή και οι πρώτοι καλλιτέχνες του κόσμου θεωρούνται οι εποχικά μετακινούμενοι κυνηγοί-τροφοσυλλέκτες της Ανώτερης Πλειστοκαίνου. Αντικείμενο του μαθήματος αυτού είναι η παρουσίαση, ανάλυση και ερμηνεία των απεικονίσεων της Παλαιολιθικής εποχής (βραχογραφίες και οργανικά τέχνηρα) στην Ευρώπη. Τι προκάλεσαν τη γένεσή της, ποια ήταν τα χαρακτηριστικά και οι διαφορετικές κατηγορίες ευρημάτων, τι ρόλο έπαιζαν στη ζωή των Παλαιολιθικών κοινωνιών, ποιες είναι οι θεωρίες για την αποκωδικοποίηση της γλώσσας των συμβόλων;

1. Εισαγωγή στην αρχαιολογία της Παλαιολιθικής εποχής. Ιστορικό των ανακαλύψεων. Είδη τέχνης. Θεματογραφία. Τεχνικές. Βραχογραφίες.

2. Αλταμίρα και άλλα σπήλαια στην Ισπανία.

3. Λασκώ.

4. Σπήλαια στη Γαλλία II.

5. Οι ανακαλύψεις τις δεκαετίας του '90: Chauvet και Cosquer.

6. Σύγχρονες μέθοδοι τεκμηρίωσης, ανάλυσης και χρονολόγησης των βραχογραφιών. Προστασία και ανάδειξή τους. Το πρόβλημα των πλαστών.

7. Ερμηνείες της Παλαιολιθικής τέχνης I.

8. Ερμηνείες της Παλαιολιθικής τέχνης II.

9. Φορητή Τέχνη.

10. Παλαιολιθικές Αφροδίτες και οι θεωρίες ερμηνείας τους.

11. Άλλα είδη φορητής τέχνης.

12. Παλαιολιθική τέχνη και ευρύ κοινό – αναπαριστώντας τους δημιουργούς και τις συνθήκες δραστηριότητάς τους.
13. Αποδομώντας τις θεωρίες της Παλαιολιθικής Τέχνης.
14. Νεάντερταλ και τέχνη.
15. Παλαιολιθική αναπαράσταση και Δημόσια Αρχαιολογία.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Bahn, P., 1997. *The Cambridge Illustrated History of Prehistoric Art*, Cambridge: Cambridge University Press

Bahn, G.P., and Vertut, J., 1997. *Journey through the ice age*. Univ of California Press.

Bandi, H-G., and Maringer, J., 1952. *L' Art Préhistorique*. Paris: Holbein

Chippindale, C., and Taçon, P. (επιμ.), 1999. *The Archaeology of Rock Art*, Cambridge: Cambridge University Press

Clottes, J. and Lewis-Williams, D., 1998. *Shamans of Prehistory*. Harry N Abrams Incorporated

Conkey, M.W. (επιμ.), 1997. *Beyond Art: Pleistocene Image and Symbol*. Wattis Symposium Series in Anthropology

Dixon, A.F. and Dixon, B.J., 2011. Venus figurines of the European paleolithic: symbols of fertility or attractiveness?. *Journal of Anthropology*, 2011.

Gamble, C., 1991. The social context for European Palaeolithic art. *Proceedings of the Prehistoric Society*, 57: 3-15.

Leroi-Gourhan, A., 1992. *L'art arietal: langage de la préhistoire*. Paris: Jérôme Millon

Leroi-Gourhan, A., 1990. *Οι Θρησκείες της Προϊστορίας*. Αθήνα: Καρδαμίτσα

Leroi-Gourhan, A., 1965. *Préhistoire de l' Art Préehistorique*. Paris: Mazenod.

McDermott, L.R. 1996. Self-Representation in Upper Palaeolithic Female Figurines, *Current Anthropology*, 37:2, σελ. 227-275.

Mithen, S.J., Mithen, S.R. and Renfrew, C., 1990. *Thoughtful foragers: A study of prehistoric decision making*. Cambridge University Press.

Rappaport, R.A. and Rappaport, R.A.R., 1999. *Ritual and Religion in the Making of Humanity* (Vol. 110). Cambridge University Press.

Snijdelaar, T., 2021. Venus Figurines. *Anthropos*, 116(1), pp.177-186.

Ucko P.J., and Rosenfeld, A. 1967. *Paleolithic Cave Art*. London: Weidenfeld and Nicolson.

Vialou, D., 1987. *L' Art des Caverns*. Le Rocher

Ζώης Α., 1982. *Προϊστορική και Πρωτοϊστορική Αρχαιολογία*. Ιωάννινα (κεφ. 5, 7, 8)

Δημοσιεύσεις σπηλαίων

Bataille, G. 1965. *Lascaux*. Genève: Skira.

Chauvet, J.M., Brunel Deschamps, E. and Hillaire, C., 1996. *Dawn of art: the Chauvet Cave: the oldest known paintings in the world*. London: Thames & Hudson

Clottes, J., 1995. *Les Cavernes de Niaux, Art magdalénien de l'Ariège*.

Clottes, J. and Courtin, J., 1996. *The cave beneath the sea: Paleolithic images at Cosquer*.

Nougier, R.L., and Robert, R., 1959. *Rouffignac*. Firenze: Sansoni

Plassard, J., 1999. *Rouffignac: le sanctuaire des mammoths*. Seuil.

Ruspoli, M., Coppens, Y., 1987. *The Cave of Lascaux : The Final Photographs*

Saura Ramos, P.A. (επιμ.). 1999. *The Cave of Altamira*. N. York: H. Abrams

Vialou, D., 1986. *L'art des grottes en Ariège magdalénienne* (Vol. 22, No. 1). Persée-Portail des revues scientifiques en SHS.

Κλασική Αρχαιολογία (ΚΑΡ)

KAP 190	Δημήτρης Μποσνάκης	Εισαγωγή στην Επιγραφική (Π)	5 ECTS
---------	--------------------	------------------------------	--------

Περιγραφή

Εισαγωγικό μάθημα στην Επιγραφική, που στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών με τη συγκεκριμένη αρχαιολογική επιστήμη ως προς το πεδίο της έρευνας, τις

αρχές, τις μεθόδους και τη βιβλιογραφία. Μέσα από την ειδολογική προσέγγιση των σωζόμενων μνημείων, επιχειρείται η ανάδειξη της χρησιμότητας της επιγραφικής στην κατανόηση σημαντικών θεμάτων του δημόσιου και του ιδιωτικού βίου.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

M. Guarducci, Epigrafia Greca, I-IV (1978).

M. Guarducci, L' epigrafia greca dalle origini al tardo impero (1987)

[Η Ελληνική Επιγραφική, από τις απαρχές ως την ύστερη ρωμαϊκή αυτοκρατορική περίοδο (2008)].

G. Klaffenbach, Griechische Epigraphik (1966) [Εγχειρίδιο Ελληνικής Επιγραφικής (2003)]

A. G.: Woodhead, The Study of Greek Inscriptions (1959, 1992⁵). [Η μελέτη των ελληνικών επιγραφών]

J. Bodel (επιμ.), Epigraphic Evidence. Ancient history from inscriptions (2001).

KAP 385	Δημήτρης Μποσνάκης	Επιτύμβιες στήλες (από την αρχαϊκή έως την κλασική περίοδο): Τεχνοτροπία και Ιδεολογία (Σ)	10 ECTS
---------	--------------------	--	---------

Περιγραφή

Σκοπός του σεμιναρίου είναι να εξετάσει την τεχνοτροπία (κέντρα παραγωγής και περιφερόμενοι καλλιτέχνες) και ιδεολογία (αισθήματα κοινωνικά πρότυπα και αξίες) των επιτυμβίων αναγλύφων του ελληνικού κόσμου. Στο πεδίο των επιτυμβίων στηλών καλλιτέχνες και παραγγελιοδότες συγκρότησαν ένα ιδιαίτερο σύστημα επικοινωνίας, όπου εξερευνήθηκαν και προβλήθηκαν η κυρίαρχη αντίληψη για την κοινωνική ιεραρχία: π.χ. για τον καλό ή γενναίο πολίτη, την καλή οικοδέσποινα ή μητέρα, τις από κοινού ή χωριστές δραστηριότητές τους, το γόητρό τους μέσα στην πόλη, κι όλα όσα είχαν το δικαίωμα να πράττουν.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

H. Biesantz, Die thessalischen Grabreliefs. Studien zur nordgriechischen Kunst (Mainz 1965)

H. Hiller, Ionische Grabreliefs der ersten Hälfte des 5. Jahrhunderts v. Chr. (Tübingen 1975)

N. M. Kontoleon, Aspects de la Grèce préclassique (Paris 1970)

A. Λεμπέση, Οι στήλες του Πρινιά (1974)

E. Pfuhl – H. Möbius, Die ostgriechischen Grabreliefs I (Mainz 1977)

E. Pfuhl – H. Möbius, Die ostgriechischen Grabreliefs II (Mainz 1979)

Χρ. Σαατσόγλου – Παλιαδέλη, Τα επιτάφια μνημεία από τη μεγάλη τούμπα της Βεργίνας (1984).

W. Schild-Xenidou, Corpus der boiotischen Grab- und Weihreliefs vom 6. bis 4. Jh. v.Chr. (Mainz 2007)

P.M. Fraser, Rhodian Funerary Monuments (Oxford 1977).

M. Ανδρόνικος, Λακωνικά Ανάγλυφα, Πελοποννησιακά Α' (1956), 253 – 314.

D. Berranger-Auserve, Les stèles funéraires de Paros entre 650 et 460 avant J.- C., στο: G. Hoffmann (επιμ.), Les pierres de l' offrande. Autour de l'oeuvre de Chr. W. Clairmont (Kilchberg 2001), 36-43.

F. Felten, Themen Makedonischer Grabdenkmäler Klassischer Zeit, Αρχαία Μακεδονία V (1993), 405 – 418.

Myrina Kalaitzi, Figured Tombstones from Macedonia, Fifth-First Century BC. [Oxford Monographs on Classical Archaeology \(2016\)](#)

Δ. Μποσνάκης, ΕΝΘΕΤΑΛΙΖΕΣΘΑΙ. Τεχνοτροπία και ιδεολογία των θεσσαλικών επιτύμβιων αναγλύφων του 5^{ου} και 4^{ου} αι. π.Χ. (Βόλος 2013)

Θ. Στεφανίδου - Τιβερίου, Στήλη λυρωδού από την Ποτεΐδαια, ΑΕ 1980, 43-53, πίν. 12.

Θ. Στεφανίδου – Τιβερίου, Επιτύμβια στήλη από το Δίον Πιερίας, ΑΔ 30, 1975, Μελέται, 35 – 43, πίν. 16 -17.

Θ. Στεφανίδου - Τιβερίου, «Δέκα αιώνες πλαστικής στη Μακεδονία. Συμπεράσματα από το πρόγραμμα «Μελέτη και δημοσίευση των γλυπτών του αρχαιολογικού Μουσείου Θεσσαλονίκης», ΑΕΜΘ 20, 2006, 341-356.

KAP 153	Αναστάσιος Κακαμανούδης	Εισαγωγή στην Αρχαία Ελληνική Ζωγραφική (Π)	5 ECTS
---------	----------------------------	--	--------

Περιγραφή

Αντικείμενο του μαθήματος είναι μελέτη της αρχαίας ελληνικής ζωγραφικής και πολυχρωμίας, από τεχνική, εικονογραφική και αισθητική σκοπιά. Εξετάζονται οι πληροφορίες των αρχαίων γραπτών πηγών σε αντιπαραβολή με τα σωζόμενα έργα, τα ζωγραφικά υποστρώματα, οι χρωστικές ύλες και οι τεχνικές ζωγραφικής, καθώς και οι σύγχρονες μέθοδοι εξέτασης και ανάλυσης των ζωγραφικών έργων. Παρουσιάζονται οι απαρχές της ελληνικής ζωγραφικής, η αρχαϊκή ζωγραφική και η πολυχρωμία της αρχιτεκτονικής και της πλαστικής, οι αισθητικές κατακτήσεις των ζωγράφων της κλασικής περιόδου, η υστεροκλασική-ελληνιστική ταφική ζωγραφική της Μακεδονίας, καθώς και οι γραπτές επιτύμβιες στήλες και η πολυχρωμία της αρχιτεκτονικής και της πλαστικής κατά την ίδια περίοδο. Γίνεται, τέλος, αναφορά στη ζωγραφική και τα ψηφιδωτά της ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου, καθώς και στις επιβιώσεις και την πρόσληψη της αρχαίας ελληνικής ζωγραφικής σε μεταγενέστερες περιόδους.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Αρβανιτόπουλος, Α.Σ. 1928. Γραπταί στήλαι Δημητριάδος-Παγασών. Αθήνα: Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, αρ.23.

Borg, B. 1996. Mumienporträts. Chronologie und kultureller Kontext. München: Philipp von Zabern, Mainz.

Bourgeois, B. & Ph. Jockey. 2009. Polychrome Hellenistic Sculpture in Delos. Research on Surface Treatments of Ancient Marble Sculpture, Part II. Στο: *Proceedings of the 7th International Symposium of Asmosia, Thasos, 15-20 Sept. 2003, BCH Suppl. 51 (2009): 799-809.*

Bracci, S., Giachi, G., Liverani, P., Pallecchi, P., Paolucci, F. (επιμ.). 2018. Polychromy in ancient sculpture and architecture. 8th International Round Table 15th -16th November, 2016. Firenze: Sillabe.

Brecoulaki, H. 2000. Sur la techné de la peinture grecque ancienne d'après les monuments funéraires de Macédoine. *BCH 124, 1. Études: 189-216.*

Brecoulaki, H. 2006. La peinture funeraire de Macedoine. Emplois et fonctions de la couleur, IV^e-II^e s. av. J-C. Αθήνα: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών.

- Brecoulaki, H., Verri, G., Bourgeois, B., Romano, F.-P., Karydas G., Caliri, C., González, E.-M., & G. Kavvadias. 2019.** The “lost art” of Archaic Greek painting: revealing new evidence on the Pitsa pinakes through MA-XRF and imaging techniques. *Techne* 48: 34-54.
- Brinkmann, V. 2003.** Die Polychromie der archaischen und fruhklassischen Skulptur, Studien zur antiken Malerei und Farbgebung 5. München: Biering & Brinkmann.
- Brinkmann, V., Kaltsas, N. & R. Wünsche (επιμ.). 2007.** Πολύχρωμοι Θεοί. Χρώματα στα αρχαία γλυπτά. Κατάλογος έκθεσης, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Αθήνα: ΕΑΜ.
- Brinkmann, V., Primavesi, O. & M. Hollein. 2010.** Circumlitio. The Polychromy of Antique and Medieval Sculpture. München: Hirmer Verlag.
- Bruno, V. 1977.** Form and Color in Greek Painting. New York: W. W. Norton & Co.
- Bruno, V. 1985.** Hellenistic Painting Techniques: The Evidence of the Delos Fragments. Leiden: Brill.
- Descamps-Lequime, S. (επιμ.). 2007.** Peinture et couleur dans le monde grec antique. Paris: 5 Continents Editions S. R. L.
- Δοξιάδη, Ε. 1995.** Πορτρέτα του Φαγιούμ. Αθήνα: Αδάμ.
- Κακαμανούδης, Α. 2012.** Τεχνικές ζωγραφικής στην αρχαία Ελλάδα. Αδημ. Μππχ. Εργασία. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ. <http://ikee.lib.auth.gr/record/128808>.
- Koch, N. 2000.** *Techne und Erfindung in der klassischen Malerei, eine terminologische Untersuchung.* Studien zur antiken Malerei und Farbgebung 6. München: Biering & Brinkmann.
- Koch, N. 1996.** *De picturae initiis.* Die Anfänge der griechischen Malerei im 7. Jahrhundert v. Chr. Studien zur antiken Malerei und Farbgebung III. München: Biering & Brinkmann.
- Λεβίδης, Α. (επιμ.). 1994.** Πλίνιος ο Πρεσβύτερος. Περί της αρχαίας ελληνικής ζωγραφικής, 35ο βιβλίο της Φυσικής Ιστορίας (μτφρ. Τ. Ρούσσο, Α. Λεβίδης, πρόλογος-σημειώσεις-επιμέλεια ύλης Α. Λεβίδης, Αθήνα: Εκδόσεις Άγρα.
- Λυδάκης, Σ. 2002.** Αρχαία ελληνική ζωγραφική και οι απηχήσεις της στους νεότερους χρόνους. Αθήνα: Μέλισσα.
- Miller, S. 1993.** The Tomb of Lyson and Kallikles: A Painted Macedonian Tomb. Mainz am Rhein: Philipp von Zabern.
- Panzanelli, R. (επιμ.). 2008.** The Color of Life. Polychromy in Sculpture, from Antiquity to the Present. Los Angeles: J. Paul Getty Museum and the Getty Research Institute.
- Πλάντζος, Δ. 2018.** Η τέχνη της ζωγραφικής στον αρχαιοελληνικό κόσμο. Αθήνα: Καπόν.
- Pollitt, J.J. (επιμ.). 2014.** The Cambridge History of Painting in the Classical World. Cambridge: Cambridge University Press.
- Posamentir, R. 2006.** Bemalte attische Grabstelen klassischer Zeit. Studien zur antiken Malerei und Farbgebung 7. München: Biering & Brinkmann.
- Posamentir, R. 2010.** Chersonesan Studies 1. The Polychrome Grave Stelai from the Early Hellenistic Necropolis. Texas: University of Texas Press.
- Reutersward, P. 1960.** Studien zur Polychromie der Plastik, Griechenland und Rom: Untersuchungen über die Farbwirkung der Marmor- und Bronzeskulpturen. Stockholm/Upsala.
- Rouveret, A. 1989.** Histoire et imaginaire de la peinture ancienne (Ve siècle av. J.-C. - Ier siècle ap. J.-C.). Rome: École Française de Rome.

- Σαατσόγλου-Παλιαδέλη, Χ. 2004.** Βεργίνα. Ο Τάφος του Φιλίππου. Η Τοιχογραφία με το κυνήγι. Αθήνα: Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, αρ.231.
- Σαατσόγλου-Παλιαδέλη, Χ. 1984.** Τα επιτάφια μνημεία από τη μεγάλη τούμπα της Βεργίνας. Αδημ. Διδ. Διατρ. Θεσσαλονίκη: ΑΠΘ.
- Scheibler, I. 2015.** Αρχαία Ελληνική Ζωγραφική. Αθήνα: Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης.
- Σιαμπακούλης, Γ. 2004.** Εγκαυστική. Αρχαία τεχνικής ζωγραφικής – αγιογραφίας. Αθήνα: Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης.
- Thompson, D. 1997.** Αυγοτέμπερα. Θεωρία & πρακτική. Αθήνα: Εκδόσεις Αρμός.
- Tiverios, M. & D. Tsiafakis (επιμ.). 2002.** Color in Ancient Greece. The Role of Color in Ancient Greek Art and Architecture (700-31 BC), Proceedings of the Conference held in Thessaloniki, 12th-16th April 2000. Thessaloniki: Aristotle University of Thessaloniki.
- Τσιμπίδου-Αυλωνίτη, Μ. 2005.** Μακεδονικοί τάφοι στο Φοίνικα και στον Αγ. Αθανάσιο Θεσσαλονίκης. Αθήνα: ΤΑΠ.
- von Graeve, V. & F. Preusser. 1981.** Zur Technik griechischer Malerei auf Marmor. *JDI* 96: 120-156.
- Yfantidis, K. 1984.** Die Polychromie der hellenistischen Plastik. Αδ. Διδ. Διατρ. Mainz.

Βυζαντινή Αρχαιολογία (ΒΑΡ)

BAP 173	Βίκυ Φωσκόλου	Η βυζαντινή ζωγραφική και το κοινό της (Π)	5 ECTS
---------	---------------	--	--------

Περιγραφή

Πρωταρχικός στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση με τις βασικές εκφάνσεις της βυζαντινής ζωγραφικής από την πρώιμη μέχρι την ύστερη βυζαντινή εποχή. Θα εξεταστούν οι βασικές κατηγορίες ζωγραφικών έργων, δηλ. μνημειακή ζωγραφική (ψηφιδωτά και τοιχογραφίες), εικονογραφημένα χειρόγραφα και εικόνες. Θα ασχοληθούμε επίσης με τους χορηγούς, το κοινό και τους δημιουργούς αυτών των έργων με σκοπό να τα εντάξουμε στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο. Σε κάθε μάθημα θα δίνονται το σχεδιάγραμμα με τα περιεχόμενα, ενδεικτική βιβλιογραφία και εποπτικό υλικό, όπως επίσης και σχετικές μελέτες (άρθρα ή κεφάλαια από βιβλία και συλλογικούς τόμους), τα οποία θα αναρτηθούν στην ηλεκτρονική σελίδα της παράδοσης στο e-learn.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Αχειμάστου-Ποταμιάνου Μ., *Ελληνική Τέχνη. Βυζαντινές τοιχογραφίες*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1994.
- Βασιλάκη Μ. (επ. επιμ.), *Το πορτραίτο του καλλιτέχνη στο Βυζάντιο*, επιμ., Ηράκλειο (Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης), 1987.
- Βοκοτόπουλος Π., *Ελληνική Τέχνη. Βυζαντινές εικόνες*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1995.
- Γαλάβαρης Γ., *Ελληνική Τέχνη. Ζωγραφική βυζαντινών χειρογράφων*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1995.
- James Liz, *Εγχειρίδιο Βυζαντινών Σπουδών (A Companion to Byzantium)*, ελλ. μετ. Αθήνα 2014.

- Kitzinger E., *Η βυζαντινή τέχνη εν τω γενέσθαι*, Ηράκλειο (Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης) 2004, (μετ. Στ. Παπαδάκη-Ökland).
- Λόουντεν Τζ., *Πρώιμη Χριστιανική και Βυζαντινή Τέχνη*, Αθήνα (Εκδ. Καστανιώτη) 1999, (μτφρ. από τα αγγλικά Μ. Αγγελίδου).
- Ν. Πανσελήνου, *Βυζαντινή ζωγραφική. Η βυζαντινή κοινωνία και οι εικόνες της*, Αθήνα 2002, σελ. 211-279.
- Rodley L., *Εισαγωγή στη βυζαντινή τέχνη και αρχιτεκτονική*, Αθήνα (εκδ. Καρδαμίτσα) 2010 (μετ. Μ. Βέικου)
- Χατζηδάκη Ν., *Ελληνική Τέχνη. Βυζαντινά ψηφιδωτά*, Αθήνα (Εκδοτική Αθηνών) 1995.

BAP 391	Βίκυ Φωσκόλου	Ζωγραφική στην Κρήτη κατά την ύστερη μεσαιωνική περίοδο (13ος-15ος αι.) (Σ)	10 ECTS
---------	---------------	---	---------

Περιγραφή

Στο σεμινάριο θα εστιάσουμε στην Κρήτη, που από το 1211 υπήρξε η σημαντικότερη κτήση της Βενετίας στην ανατολική Μεσόγειο. Η βενετική παρουσία στο νησί θα διαρκέσει μέχρι και το 1669, ωστόσο, η περίοδος μέχρι περίπου τα μέσα του 15ου αιώνα, που συμπίπτει με την παλαιότερη φάση της βενετικής κυριαρχίας, αποτελεί μια ενιαία ιστορικά εποχή, η οποία αντικατοπτρίζεται και στην ιστορία της αρχιτεκτονικής και της θρησκευτικής μνημειακής ζωγραφικής.

Στο σεμινάριο θα εξετάσουμε τη μνημειακή ζωγραφική των εκκλησιών της κρητικής υπαίθρου με στόχο να μελετήσουμε την καλλιτεχνική δραστηριότητα και τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν στο νησί την περίοδο αυτή. Θα εξετάσουμε επίσης τις απαρχές της κρητικής σχολής εικόνων που διαμορφώνεται στο πρώτο μισό του 15ου αιώνα μέσα από τη μελέτη των σημαντικότερων εκπροσώπων της και των κυριότερων ζωγραφικών έργων.

Η συμμετοχή στο σεμινάριο αξιολογείται με βάση μικρές εργασίες που οι φοιτητές-τριες παρουσιάζουν γραπτά ή προφορικά τις πρώτες 4 εβδομάδες των μαθημάτων και από μία μεγαλύτερη εργασία που θα παρουσιάσουν προφορικά και στη συνέχεια θα καταθέσουν σε γραπτή μορφή. Για τη συμμετοχή στο σεμινάριο απαραίτητη είναι η δυνατότητα κατανόησης ξενόγλωσσας βιβλιογραφίας (κυρίως αγγλικά) και επιτυχής παρακολούθηση δύο παραδόσεων ΒΑΡ.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Ανδριανάκης Μ., Γιαπιτσόγλου Κ., *Χριστιανικά Μνημεία της Κρήτης*, Ηράκλειο, 2012.

Αχειμάστου-Ποταμιάνου Μ., Κατσιώτη Αγγ., Μπορμπουδάκη Μ., *Οι τοιχογραφίες της μονής του Βαλσαμονέρου. Απόψεις και φρονήματα της υστερης βυζαντινης ζωγραφικης στη βενετοκρατούμενη Κρήτη*, Αθήνα 2020.

Βασιλάκη Μαρία (επ. επιμ.), *Μελέτες για τον ζωγράφο Άγγελο, την εποχή του και την κρητική ζωγραφική*, Αθήνα (Μουσείο Μπενάκη) 2013-14.

Γασπαρης Χ., «Κοινωνία και Οικονομία στην Κρήτη 13ος - 15ος αιώνας; Τα χρόνια πριν την ακμή», στο *Proceedings of the Symposium «Η Κρητική λογοτεχνία στο κοινωνικό και ιστορικό της πλαίσιο»*, Amsterdam, 19-21 June 1997, in Honour of Wim Bakker, Cretan Studies 6 (1998), 23-36.

Γκράτζιου Όλγ., *Η Κρήτη στην ύστερη μεσαιωνική εποχή. Η μαρτυρία της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής*, Ηράκλειο (2010).

Μαδεράκης Στ., «Βυζαντινή ζωγραφική από την Κρήτη στα πρώτα χρόνια του 15ου αιώνα», *Πεπραγμένα του ΣΤ΄ Κρητολογικού Συνεδρίου*, τόμ. Β΄ Χανιά 1991, 265-315.

Μπορμπουδάκης Μ., «Η βυζαντινή τέχνη ως την πρώιμη βενετοκρατία» - «Η τέχνη κατά τη Βενετοκρατία», στο Ν. Παναγιωτάκης (επιμ.) *Κρήτη Ιστορία και Πολιτισμός*, Ηράκλειο, 1988, σ. 9-105.

Μπορμπουδάκης Μ., Η διείσδυση της Παλαιολόγειας ζωγραφικής στην Κρήτη, *Πεπραγμένα του Ζ΄ Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου*, τόμ.Β., Ρέθυμνο 1995, 570-580.

Παπαδάκη – Oekland Στ., «Δυτικότροπες τοιχογραφίες του 14ου αιώνα στην Κρήτη. Η άλλη όψη μιας αμφίδρομης σχέσης», στο *Ευφρόσυνον. Αφιέρωμα στον Μανώλη Χατζηδάκη* τόμ. 2, Αθήνα 1992, 491-513.

Παπαδάκη-Okland Στ. , *Η τέχνη στην Κρήτη 4ος-18ος αιώνας : βιβλιογραφία περιόδου 1900-1990*. Ηράκλειο 1996.

Gasparis Ch., “The period of Venetian rule on Crete: Breaks and continuities during the thirteenth century, Urbs Capta”, στο *The Fourth Crusade and its Consequences / La IVe Croisade et ses conséquences*, επιστ. επιμ. Αγγελική Λαΐου, Παρίσι (Réalités Byzantines, 10) 2005, 233-246.

Lymberopoulou A. , *The church of the Archangel Michael at Kavalariana :art and society on fourteenth-century Venetian-dominated Crete*. Λονδίνο 2006.

Lymberopoulou, Angeliki, ‘Late and post-Byzantine art under Venetian rule: frescoes versus icons, and Crete in the middle’, in L. James (ed.), *A Companion to Byzantium* (London, 2010), pp. 351–70

Maltezou Chr., Crete under Venetian Rule: Between Byzantine Past and Venetian Reality, στο *Heaven and Earth. Art of Byzantium from Greek Collections*, επιμ. Α. Drandaki, D. Papanikola-Bakirtzi, A. Tourta, Αθήνα 2013, 304-308.

Ranoutsaki ChrysSoula, *Die Fresken der Soterias Christos-Kirche bei Potamies. Studie zur byzantinischen Wandmalerei auf Kreta im 14. Jahrhundert*, (Miscellanea Byzantina Monacensia 36). Μόναχο 1992.

Spatharakis I., *Dated Byzantine wall paintings of Crete*, Λέιντεν, 2001.

Spatharakis I., *Byzantine wall paintings of Crete 1: Rethymnon Province*, Λονδίνο 1999.

Spatharakis I., *Byzantine wall paintings of Crete 2: Mylopotamos Province*, Λέιντεν 2010.

Spatharakis I., *Byzantine Wall Paintings of Crete. Vol IV: Agios Basileios Province*. Λέιντεν (Alexandros Press) 2015

Tsamakda V., *Die Panagia-Kirche und die Erzengelkirche in Kakodiki*.

Werkstattgruppen, kunst- und kulturhistorische Analyse byzantinischer Wandmalerei des 14. Jhs. auf Kreta. Βιέννη 2012

The Origins of El Greco. Icon Painting in Venetian Crete, Α. Drandaki (επ. επιμ.), Νέα Υόρκη 2009.

Ιστορία Τέχνης της Δύσης (ΙΤΔ)

ΙΤΔ 179	Ευγένιος Ματθιόπουλος	Μεταϊμπρεσιονιστικές τάσεις στη γαλλική τέχνη του 19ου αιώνα: Σεζάν, Σερά, Βαν Γκογκ, Γκωγκέν, συμβολιστές-Ναμπί (Π)	5 ECTS
---------	-----------------------	--	--------

Περιγραφή

Στόχος του μαθήματος είναι να μελετηθεί η ιστορία του μεταϊμπρεσιονιστικών αναζητήσεων στη Γαλλία κατά τα χρόνια 1880-1905, με έμφαση στις τεχνοτροπικές και αισθητικές αναζητήσεις που αναπτύχθηκαν στο πλαίσιο του. Θα αναλυθούν οι κοινωνικές-πολιτικές και ιδεολογικές προϋποθέσεις αυτού του κινήματος καθώς και οι θεωρητικές απόψεις και εκθεσιακές δράσεις που αναπτύχθηκαν καθώς και η υποδοχή τους από την κριτική και το κοινό και θα παρουσιαστεί η συνεισφορά των σημαντικότερων μεταϊμπρεσιονιστών ζωγράφων του (Πωλ Σεζάν, Ζωρζ Σερά, Βενσέν Βαν Γκογκ, Τουλούζ Λωτρέκ, Πωλ Γκωγκέν, Μωρίς Ντενί, Πωλ Σερυζιέ, Γκυστάβ Μορώ, Πυβί ντε Σαβάν, Οντιλόν Ρεντόν κ.ά.).

Ενδεικτική βιβλιογραφία

ND547.5.I4 C75 2007

Critical readings in Impressionism and post-Impressionism : an anthology / edited by Mary Tompkins Lewis.

Berkeley : University of California Press, c2007.

ND547.5.P6 R4 1986

Studies in post-impressionism / John Rewald ; edited by Irene Gordon and Frances Weitzenhoffer.

[London] : Thames and Hudson, c1986.

ND553.C33 R46 1996

The paintings of Paul Cézanne : a catalogue raisonné / John Rewald in collaboration with Walter Feilchenfeldt and Jayne Warman.

New York : H.N. Abrams, 1996.

ΞΥΔ 273825

Seurat : Galeries nationales du Grand Palais, Paris, 9 avril-12 août 1991.

Paris : Reunion des musees nationaux, c1991.

ND653.G64 S86 2002

Βαν Γκόγκ / Τζούντι Σάντ, μετάφραση Ιωάννα Βετσοπούλου.

Αθήνα : Καστανιώτη, 2005.

N6853.G34 A4 2007

Paul Gauguin : artist of myth and dream / edited by Stephen F. Eisenman ; [catalogue entries, Charles F. Stuckey, Stephen F. Eisenman ; essays, Suzanne Branciforte ... et al.].

Milano, Italy : Skira ; New York, NY : Distributed in North America by Rizzoli International, 2007.

N6847.5.N3 E44 1995

Arthur Ellridge, *Gauguin and the Nabis : prophets of modernism*.

Paris : Terrail, c1995.

N6757.5.S94 R3713 2005

Rodolphe Rapetti, *Symbolism*

Paris : Flammarion ; [New York] 2005

ITΔ 374	Ευγένιος Ματθιόπουλος	Ιστορία, τέχνη και προπαγάνδα: Αναπαραστάσεις της «Ιστορίας» στη ζωγραφική (Σ)	10 ECTS
---------	-----------------------	--	---------

Περιγραφή

Στόχος του σεμιναρίου είναι να μελετηθεί η σχέση της ιστορίας και των εικαστικών τεχνών, δηλαδή οι τρόποι με τους οποίους οι εικαστικοί καλλιτέχνες αναπαράστησαν και ερμήνευσαν πραγματικά ή επινοημένα ιστορικά γεγονότα, θέτοντας συνειδητά ή ασυνείδητα την τέχνη τους στην υπηρεσία της ιδεολογικής χρήσης της ιστορίας από πολιτικούς, θρησκευτικούς και κρατικούς θεσμούς και οργανώσεις. Θα αναλυθούν συγκεκριμένα παραδείγματα από την ιστορία της τέχνης της Δύσης και θα μελετηθεί η σχετική βιβλιογραφία.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

DR37 .S746 2008

KPE 542976

Στην τροχιά του Φίλιππου Ηλιού : ιδεολογικές χρήσεις και εμμονές στην ιστορία και την πολιτική : πρακτικά εκδήλωσης από τις εκδόσεις "Πόλις" και "Τα Ιστορικά", Αθήνα 21 Δεκεμβρίου 2007 / επιμέλεια Άννα Ματθαίου, Στρατής Μπουρνάζος, Πόπη Πολέμη. Αθήνα : Μουσείο Μπενάκη, 2008.

DF741 .E44 2003

Ιδεολογικές χρήσεις του κοραϊσμού στον 20ο αιώνα / Φίλιππος Ηλιού.

Αθήνα : Βιβλιόραμα, 2003.

B823.3 .E1716 2018

Ιδεολογία : μια εισαγωγή / Terry Eagleton ; μετάφραση Μελέτης Λάμπρου ; επιστημονική επιμέλεια Ευγενία-Μυρτώ Σηφάκη.

Αθήνα : Πεδίο, 2018.

D16.2 .K655 2003

Επιστήμη, ιδεολογία, ταυτότητα : το μάθημα της ιστορίας στον αστερισμό της υπερεθνικότητας και της παγκοσμιοποίησης / Γιώργος Κόκκινος.

Αθήνα : Μεταίχμιο, 2003.

JC311 .L4 1996

Η εθνικιστική ιδεολογία : Πέντε υποθέσεις εργασίας στην ιστορική κοινωνιολογία / Παντελής Ε. Λέκκας.

[Αθήνα] : Κατάρτι, 1996.

B823.3 P57 1981b

Ιδεολογία / John Plamenatz, μετ. Τάκη Κονδύλη.

Αθήνα : Κάλβος, 1981.

DR38.2 .I5216 2011

Έχει δίκιο η πατρίδα μου; : η προπαγάνδα των Βαλκανικών Κρατών (1821-1923) / Ivan Ilchev ; πρόλογος για την ελληνική έκδοση Ιάκωβος Μιχαηλίδης.

Θεσσαλονίκη : Επίκεντρο, 2011.

DC111.3 .G34 2003

Ο πόλεμος των λέξεων : θρησκευτική διαμάχη και προπαγάνδα στη Γαλλία τον καιρό της Νύχτας του Αγίου Βαρθολομαίου / Κώστας Γαγανάκης.

Αθήνα : Νεφέλη, 2003.

P85.C47 A516 2003

Προπαγάνδα και κοινός νους : ο έλεγχος της σκέψης / Νόαμ Τσόμσκι, Ντέιβιντ Μπαρσαμιάν ; μετάφραση από τα αγγλικά Κώστας Τσαπόγας.

Αθήνα : Λιβάνης, 2003.

MIΣ 224440

Art history and class struggle / Nicos Hadjinicolaou ; translated from the French by Louise Asmal. London : Pluto Press, 1978.

N8740 .A77 1995

Art and power : Europe under the dictators, 1930-45 / compiled and selected by Dawn Ades ... [et al.] ; foreword by Eric Hobsbawm ; afterword by Neal Ascherson.

London : Thames and Hudson in association with Hayward Gallery, 1995.

N6754 .A4 1997b

Ο Μέγας Αλέξανδρος στην ευρωπαϊκή τέχνη / επιμέλεια: Νίκος Χατζηνικολάου.

Θεσσαλονίκη : Οργανισμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας της Ευρώπης, 1997.

N6847 .P59 1998

The allure of empire : art in the service of French imperialism, 1798-1836 / Todd Porterfield.

Princeton, N.J. : Princeton University Press, c1998.

DD256.6 .C4316 2012

Ο εθνικοσοσιαλισμός και η αρχαιότητα / Johann Charoutot ; μετάφραση Γιώργος Καράμπελας.

Αθήνα : Πόλις, 2012.

ND553.D25 S34 2013

David, la politique et la Révolution / Antoine Schnapper ; édité et préfacé par Pascal Griener.

Paris : Gallimard, [2013?]

NX180.F3 A67 2014

Art et dictature au XXe siècle / préface et commentaires de Philippe Sers ; textes introductifs de Maria Adriana Giusti,

Paris : Place des Victoires, 2014.

N72.H58 T46 2020

Τα μνημεία για τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο : εικονομαχίες στην Ευρώπη του ψυχρού πολέμου (1945-1975) / Αλέξανδρος Τενεκετζής ; πρόλογος Ευγένιος Δ. Ματθιόπουλος.

Αθήνα : Ασίνη, 2020.

N6897 .P36 2021

Τέχνη και ιστορική συνείδηση στην Ελλάδα του 19ου αιώνα : εικόνα, ιστορία, εκπαίδευση / Άγγελος Α. Παληκίδης.

Αθήνα : Gutenberg, 2021.

ΙΤΔ 211	Παναγιώτης Ιωάννου	El Greco: Κρήτη, Ιταλία, Ισπανία (Π)	5 ECTS
---------	--------------------	--------------------------------------	--------

Περιγραφή

Αντικείμενο της παράδοσης είναι η εξέταση της καλλιτεχνικής, όπως επίσης και θεωρητικής, παραγωγής του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου, γνωστού πλέον ως Ελ Γκρέκο. Συγκεκριμένα, εξετάζεται 1) η κρητική περίοδος του ζωγράφου (1541-1566): η μαθητεία του και τα πρώτα έργα. Η διαμόρφωσή του στον Χάνδακα όπως προκύπτει από τα γνωστά έργα του και από το ευρύτερο περιβάλλον, καλλιτεχνικό και γενικότερα παιδευτικό, της βενετικής Κρήτης. 2) η ιταλική περίοδος (1566-1576): η παραμονή του στη Βενετία και η περαιτέρω διαμόρφωση της τέχνης του στο καινούργιο περιβάλλον. Η μετάβαση στη Ρώμη, οι γνωριμίες και η εργασία του

στο ύστερο ουμανιστικό και αντιμεταρρυθμιστικό περιβάλλον. 3) η ισπανική περίοδος (1576-1614): τα έργα και τα σύνολα που εκτέλεσε κατά κύριο λόγο στο Τολέδο, ο κύκλος εντός του οποίου δραστηριοποιήθηκε ο ζωγράφος. Η σημασία των έργων του για την ισπανική ζωγραφική της εποχής του. Τα γραπτά περί τέχνης που άφησε ο ζωγράφος.

Ενότητες παράδοσης:

1. Η βιβλιογραφία για τον Θεοτοκόπουλου. Πηγές και μελέτες. Ιστοριογραφικά και μεθοδολογικά προβλήματα.
2. Η ζωγραφική των εικόνων στην Κρήτη. Η μαθητεία και τα πρώτα έργα του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου.
3. Από την Κρήτη στη Βενετία. Η βενετσιάνικη ζωγραφική. Τα έργα του Θεοτοκόπουλου στη Βενετία. Το Τρίπτυχο της Μόδενας.
4. Από τη Βενετία στη Ρώμη. Το περιβάλλον του καρδινάλιου Alessandro Farnese.
5. Έργα του Γκρέκο στη Ρώμη (I).
6. Έργα του Γκρέκο στη Ρώμη (II).
7. Από τη Ρώμη στην Ισπανία. Η Αυλή του Φιλίππου Β' και το Ελ Εσκοριάλ. Το Τολέδο στα 1577.
8. Έργα του Γκρέκο στο Τολέδο (I).
9. Έργα του Γκρέκο στο Τολέδο (II).
10. Έργα του Γκρέκο στο Τολέδο (III).
11. Το εργαστήριο του Γκρέκο.
12. Τα γραπτά και η καλλιτεχνική θεωρία του Γκρέκο.
13. Η κριτική υποδοχή του Γκρέκο από τον 17^ο έως τον 20^ο αιώνα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Ν. Χατζηνικολάου (επιμ.), *Δομήνικος Θεοτοκόπουλος Κρης*, κατάλογος έκθεσης, Ηράκλειο 1990
- J. Gudiol, *Ελ Γκρέκο*. μτφ. Κλ. Σκανδάμη (πρώτη έκδοση: *Doménikos Theotokópoulos, El Greco: 1541-1614*. Βαρκελώνη 1971), Αθήνα 1990
- Όλο το ζωγραφικό έργο του Γκρέκο, επιμέλεια Tiziana Frati, πρόλογος και προσθήκες στην ελληνική έκδοση Νίκος Χατζηνικολάου, Αθήνα 1994
- Ν. Hadjinicolaou (επιμ.), *El Greco of Crete. Proceedings of the International Symposium Held on the Occasion of the 450th Anniversary of the Artist's Birth, Iraklion, Crete, 15 September 1990*, Ηράκλειο 1995
- Μ. Χατζηδάκης, *Δομήνικος Θεοτοκόπουλος Κρης. Κείμενα 1940-1994*, Αθήνα 1995
- Ν. Χατζηνικολάου (επιμ.), *Ο Γκρέκο στην Ιταλία και η ιταλική τέχνη*, κατάλογος έκθεσης, Αθήνα 1995
- J. Álvarez Lopera (επιμ.), *Ελ Γκρέκο. Ταυτότητα και Μεταμόρφωση. Κρήτη – Ιταλία – Ισπανία* (κατάλογος έκθεσης, Μαδρίτη-Ρώμη-Αθήνα), Μιλάνο 1999
- Nicos Hadjinicolaou, (επιμ.), *El Greco in Italy and Italian Art. Proceedings of the International Symposium, Crete, 22-24 September 1995*, Ρέθυμνο 1999
- Ν. Μ. Παναγιωτάκης, *Τα νεανικά χρόνια του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου*, πρόλογος Ν. Χατζηνικολάου, Ηράκλειο 2000
- Φερνάντο Μαρίας, *Ο Γκρέκο και η τέχνη της εποχής του*, εισαγ. Νίκος Χατζηνικολάου, Ηράκλειο 2001 (α' έκδ.: Fernando Marías, *El Greco y el arte de su tiempo. Las notas de El Greco a Vasari*, Μαδρίτη 1992)
- *El Greco*, κατάλογος έκθεσης, επιμ. Sylvia Ferino – Pagden, Fernando Checa Cremades, Βιέννη 2001

- D. Davies (επιμ.), *El Greco*, κατάλογος έκθεσης, Νέα Υόρκη – Λονδίνο 2003-2004
- *El Greco y su taller / Ο Γκρέκο και το εργαστήριό του*, κατάλογος έκθεσης, επιμ. Nicos Hadjinicolaou, Αθήνα 2007
- J. Álvarez Lopera, *El Greco. Estudio y catálogo*. τ. II.1: *Catálogo de obras originales*, Μαδρίτη 2007
- N. Hadjinicolaou (επιμ.), *El Greco's studio, Proceedings of the International Symposium, Rethymnon, Crete, 23-25 September 2005*, Ηράκλειο 2007
- *The Origins of El Greco, Icon Painting in Venetian Crete*, κατάλογος έκθεσης, επιμ. Anastasia Drandaki, Νέα Υόρκη 2009
- F. Mariás, *El Greco: Life and Work. A New History*, Λονδίνο 2013
- N. Χατζηνικολάου (επιμ.), *Ο Δ. Θεοτοκόπουλος μεταξύ Βενετίας και Ρώμης / D. Theotocopoulos Between Venice and Rome*, Αθήνα 2014
- N. Χατζηνικολάου (επιμ.), *Ο φιλικός κύκλος του Γκρέκο στο Τολέδο / Friends and Patrons of El Greco in Toledo*, κατάλογος έκθεσης, Αθήνα 2014
- E. M. Dal Pozzolo, *La giovinezza perduta di El Greco. Breve storia di una ricerca labirintica*, Βερόνα 2015
- N. Hadjinicolaou, P. K. Ioannou (επιμ.), *Perceptions of El Greco in 2014*, Αθήνα 2019
- N. Χατζηνικολάου, *Ο μοντερνισμός του Γκρέκο*, Αθήνα 2019

ΙΤΔ 111	Τιτίνα Κορνέζου	Η ηθογραφία στην ευρωπαϊκή ζωγραφική: 16ος – 18ος αι (Π)	5 ECTS
---------	-----------------	---	--------

Περιγραφή

Το μάθημα έχει ως αντικείμενο το είδος της ηθογραφίας το οποίο εμφανίζεται ως αυτόνομο ζωγραφικό είδος στη δυτική τέχνη κατά τον 16^ο αιώνα. Η απεικόνιση πραγματικών ή φανταστικών όψεων της καθημερινής ζωής αποκτά ιδιαίτερη βαρύτητα σε διάφορα ιστορικά περιβάλλοντα στη διάρκεια των τριών αιώνων που αποτελούν το χρονολογικό πλαίσιο του μαθήματος, όπως για παράδειγμα στην Ολλανδία τον 17^{ου} αιώνα, στη Γαλλία και την Αγγλία τον 18^ο αιώνα. Συγκεκριμένα θα εξεταστούν: τα αίτια της ανάπτυξης και τα χαρακτηριστικά του ζωγραφικού αυτού είδους σε συνδυασμό με αντιλήψεις και κοινωνικές πρακτικές στα επιλεγμένα ιστορικά περιβάλλοντα, οι μέθοδοι της τεχνοϊστορικής ανάλυσης των έργων αυτών καθώς και τα ιδιαίτερα μορφοπλαστικά χαρακτηριστικά τους στο πλαίσιο των μεγάλων ευρωπαϊκών στυλ της περιόδου.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

BROWN Christopher, *Hollandische Genremlerei im 17. Jahrhundert*, Μόναχο, Hirmer Verlag, 1984

CONISBEE Philip (επιμ.), *French genre painting in the eighteenth century*, Ουάσινγκτον, National Gallery of Art - Νιού Χέιβεν, Yale University Press, π. 2007

GAEHTGENS Barbara, *Genremalerei*, Βερολίνο Reimer, 2002

FRANITS, Wayne E., *Dutch seventeenth-century genre painting: its stylistic and thematic evolution*, Νιού Χέιβεν, Yale University Press, 2008.

LANGDON Helen, « Genre », *The Dictionary of Art*, Jane Turner (επιμ.), τόμ. XII, Grove, Νέα Υόρκη, 1996

WASBURN G. B., «Genre and Secular Subjects », *Encyclopedia of World Art*, McGraw Hill Book, Νέα Υόρκη-Λονδίνο-Τορόντο, τόμ. VI, 1971

ΙΤΔ 368	Τιτίνα Κορνέζου	Συλλέκτες, συλλογές, μουσεία (Σ)	10 ECTS
---------	-----------------	----------------------------------	---------

Περιγραφή

Το σεμινάριο εξετάζει την ανάπτυξη της συλλεκτικής δραστηριότητας από την περίοδο της Αναγέννησης έως την ίδρυση των πρώτων εθνικών μουσείων στις αρχές του 19^{ου} αιώνα.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Alsop Joseph, *The Rare Art Traditions*, Harper & Row, New York, c1982

Findlen Paula, *Possessing nature: museums, collecting, and scientific culture in early modern Italy*, Berkeley; Los Angeles London: University of California Press, c1994

Macdonald Sharon (ed.), *The politics of display: museums, science, culture*, Routledge, London- New York, 1998

Mauries Patrick, *Cabinets of curiosities*, New York: Thames & Hudson, c2002.

North Michael- **Ormrod** David (eds.), *Art markets in Europe, 1400-1800* Brookfield : Ashgate, Aldershot, c1999

Pearce Susan M., *On collecting: an investigation into collecting in the European tradition*, Routledge, London -New York, 1994

Pearce, Susan M, *Μουσεία, αντικείμενα και συλλογές μια πολιτισμική μελέτη*, μετάφραση: Λ. Γυιόκα, Α. Καζάκης, Π. Μπίκας, επιμέλεια: Λία Γυιόκα, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 2002.

Paul Carole (ed.), *The first modern museums of art : the birth of an institution in 18th- and early-19th-century Europe*, Getty publishers, 2012

Penny Nicholas – **Schmidt** Eike D. (eds.), *Collecting sculpture in early modern Europe*, Washington : National Gallery of Art, Yale University Press, New Haven, c2008

Poulot Dominique, *Musée, nation, patrimoine, 1789-1815*, Gallimard, Paris, c1997

Reitlinger Gerald, *The Economics of Taste*, Holt, Rinehart and Winston, New York, [1964-65], τ. 1-2.

Schaer Roland, *L' invention des musees*, Gallimard: Reunion des Musées Nationaux, Paris, c1993

Schlosser Julius von, *Les cabinets d'art et de merveilles de la Renaissance tardive: une contribution à l'histoire du collectionnisme* [1η εκδ. *Die Kunst- und Wunderkammern der Spätrenaissance: ein Beitrag zur Geschichte des Sammelwesens*, 1908], Macula, Paris, 2012

Warwick, Geneviève, *The arts of collecting: Padre Sebastiano Resta and the market for drawings in early modern Europe*, Cambridge University Press, 2012

Εργαστηριακά μαθήματα

EM002	Αριάδνη Γκαζή	Διαδίκτυο & ανθρωπιστικές επιστήμες: Ιστορία μέσου-Κατηγορίες ιστοσελίδων - Μέθοδοι αξιολόγησης - Διαδικτυακά ερευνητικά εργαλεία
-------	---------------	---

Περιγραφή

Κύκλος εργαστηριακών μαθημάτων που απευθύνεται σε ομάδες προπτυχιακών φοιτητών (μέχρι 20 άτομα) και θα ολοκληρώνεται σε 4 μαθήματα που θα επαναλαμβάνονται 3 φορές κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, ώστε να μπορεί να το παρακολουθεί ένας σχετικά μεγάλος αριθμός φοιτητών συνολικά.

Κάθε ένα από τα 4 μαθήματα διαρκεί 2-2,5 ώρες, παραδίδεται μία φορά την εβδομάδα και αποτελείται από δύο μέρη, το ένα θεωρία και το δεύτερο άσκηση (στο Εργαστήριο Υπολογιστών της Φιλοσοφικής Σχολής).

Παρουσιάζονται οι ακόλουθες ενότητες:

Α. Ιστορία του μέσου – Κατηγορίες ιστοσελίδων

Β. Μέθοδοι αξιολόγησης και σωστής χρήσης

Γ. Γνωριμία με διαδικτυακά εργαλεία της ιστορικής και αρχαιολογικής έρευνας (σε δύο μέρη).

EM004	Αριάδνη Γκαζή	Χρήση εφαρμογών πληροφορικής και διαδικτυακών εργαλείων για την προετοιμασία εργασιών
-------	---------------	---

Περιγραφή

Το μάθημα έχει ως στόχο να καταρτίσει τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του Τμήματος στη χρήση διαφόρων εφαρμογών πληροφορικής, καθώς και πλατφόρμων/εργαλείων που διατίθενται στο διαδίκτυο με ελεύθερη πρόσβαση, η γνώση και ο σωστός χειρισμός των οποίων κρίνονται ως απαραίτητα στοιχεία για την προετοιμασία των σεμιναριακών και λοιπών εργασιών που εκπονούν κατά τη διάρκεια της φοίτησής τους στο Τμήμα.

Η διδασκαλία θα ολοκληρώνεται σε ένα κύκλο πέντε παραδόσεων, οι οποίες θα περιλαμβάνουν παρουσίαση και πρακτική εξάσκηση στο εργαστήριο Η/Υ της Φιλοσοφικής Σχολής και θα είναι δομημένες ως εξής:

- πρώτες δύο παραδόσεις: σάρωση-κατέβασμα εικόνων-βίντεο και επεξεργασία τους
- τρίτη έως πέμπτη παράδοση: δημιουργία-επεξεργασία αρχείων pdf – χρήση πλατφόρμων για μεταφορά αρχείων, χρήση διαδικτυακών εφαρμογών βιβλιογραφίας

Ο μέγιστος αριθμός φοιτητών/τριών που θα μπορούν να παρακολουθήσουν το μάθημα είναι περίπου 20, όσες είναι και οι θέσεις εργασίας στο εργαστήριο Η/Υ.

EM003	Αλέξανδρος Μαριδάκης	Προχωρημένες δεξιότητες σε εφαρμογές πληροφορικής και χρήση υπολογιστή
-------	----------------------	--

Περιγραφή

Πρόκειται για εργαστηριακό μάθημα ασκήσεων εμβάθυνσης στη χρήση των εφαρμογών της Πληροφορικής, με στόχο την αξιοποίηση δυνατοτήτων προχωρημένων εργαλείων ενός υπολογιστή. Αυτά είναι σχετικά με τη χρήση του λειτουργικού συστήματος, των βασικών εφαρμογών γραφείου (επεξεργασία κειμένου, υπολογιστικά φύλλα, παρουσιάσεις) και τη χρήση του Διαδικτύου.

Κυρίως όμως γίνεται προσπάθεια να αναπτυχθούν δεξιότητες στην ανάπτυξη και χρήση Βάσεων Δεδομένων, προγραμμάτων επεξεργασία εικόνας, αλλά και νέων υπηρεσιών του διαδικτύου, όπως των πολυμεσικών εφαρμογών.

Εργαστήριο

Πρόκειται για ένα εξαμηνιαίο κύκλο εργαστηριακών ασκήσεων, που υλοποιούνται σε τριώρη εβδομαδιαία βάση από τους συμμετέχοντες φοιτητές/-τριες του Τμήματος.

EM006	Αλέξανδρος Μαριδάκης	Εισαγωγικές δεξιότητες σε εφαρμογές γεωπληροφορικής (GIS) και σχεδίασης με χρήση υπολογιστή
-------	-------------------------	---

Περιγραφή

Το εργαστηριακό μάθημα EM-006 «Εισαγωγικές δεξιότητες σε εφαρμογές γεωπληροφορικής (GIS) και σχεδίασης με χρήση υπολογιστή (CAD)» έχει ως στόχο την εξοικείωση των εκπαιδευομένων φοιτητών σε βασικές γνώσεις και πρακτικές γύρω από τις αρχές των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών και την Σχεδίαση με Χρήση Υπολογιστή, σε συνδυασμό με την πρακτική εμβάθυνση τους στα επιστημονικά αντικείμενα του Τμήματος, με τη χρήση σύγχρονων πληροφοριακών μεθόδων και τεχνολογιών αιχμής σε Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών, τόσο στην κατεύθυνση της αρχαιολογίας, όπου υπάρχει ευρύ πεδίο εφαρμογών, όσο και στην κατεύθυνση της ιστορίας.

Αντικειμενικός Σκοπός Μαθήματος:

Βασικός σκοπός του εργαστηριακού μαθήματος είναι να συμβάλλει στην προώθηση και στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των εκπαιδευομένων φοιτητών σε δύο αρκετά αναπτυσσόμενα ψηφιακά εργαλεία στο χώρο των ανθρωπιστικών επιστημών, δηλ. των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (GIS) και της σχεδίασης με χρήση υπολογιστή (CAD), συνδυάζοντας την απαραίτητη βασική θεωρητική γνώση γύρω από την τεχνολογία λειτουργίας τους, με την πρακτική εξάσκηση στη χρήση εξειδικευμένου (ελεύθερου ή εμπορικού) λογισμικού, για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την εφαρμογή ολοκληρωμένων λύσεων που σχετίζονται με τα Δεδομένα πληροφορίας και τον γεωγραφικό χώρο.

Εργαστήριο

Πρόκειται για ένα εξαμηνιαίο κύκλο εργαστηριακών ασκήσεων, που υλοποιούνται σε τριώρη εβδομαδιαία βάση από τους συμμετέχοντες φοιτητές/-τριες του Τμήματος.

Το μάθημα συνδυάζει μικρή θεωρητική κατάρτιση και πρακτική άσκηση με τη χρήση κυρίως του ελεύθερου λογισμικού Quantum-GIS (QGIS), αλλά και άλλων περισσότερο διαδεδομένων εμπορικών προγραμμάτων.

Το πρόγραμμα περιλαμβάνει τις θεματικές:

- Εισαγωγή στα Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών
- Δημιουργία Γεωχωρικών δεδομένων

- Γεωγραφικές βάσεις Γεωχωρικών δεδομένων
- Διαχείριση γεωχωρικών δεδομένων
- Χωρική ανάλυση
- Χαρτογραφία και ΓΣΠ

Περιγραφή

Το μάθημα έχει ως σκοπό να εισάγει τους φοιτητές στην έννοια, και τη σημασία της επιχειρηματικότητας, δίνοντας έμφαση στις μικρές και καινοτομικές επιχειρήσεις, και να συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση και στην ενδυνάμωση της κριτικής σκέψης, σε ότι αφορά τις προκλήσεις και δυνατότητες που εντοπίζονται στο σύγχρονο οικονομικό – επιχειρηματικό περιβάλλον. Συνολικά, υιοθετείται η προσέγγιση από τη σκοπιά τόσο των Οικονομικών όσο και της Επιστήμης της Διοίκησης.

Ειδικότερα στο πλαίσιο του μαθήματος καλύπτονται τα παρακάτω θέματα:

1. Ανάλυση βασικών εννοιών, η επιχείρηση, οι επιχειρηματικές ικανότητες, η φύση του επιχειρηματία
2. Διαφορετικές θεωρητικές και επιστημονικές προσεγγίσεις για την επιχείρηση, η άποψη της οικονομικής θεωρίας πέραν της συμβατικής οικονομικής ανάλυσης
3. Η συμβολή της αυστριακής σχολής, η επιχειρηματικότητα στο Schumpeter, Kirzner, Casson κ.α.
4. Σχέση επιχειρηματικότητας και οικονομικής ανάπτυξης- βασικά μεγέθη και η σημασία της μικρομεσαίας επιχειρηματικότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.)
5. Μορφές και τα διαφορετικά πεδία της επιχειρηματικότητας (κοινωνική και πράσινη επιχειρηματικότητα, οικογενειακές επιχειρήσεις, εταιρικές επιχειρήσεις, επιχειρήσεις τεχνολογίας και διεθνείς επιχειρήσεις)
6. Τεχνολογική καινοτομία και επιχειρηματικότητα στην παγκοσμιοποίηση – εθνικά δίκτυα καινοτομίας, οι διαστάσεις της καινοτομίας, καινοτομία σε ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες
7. Διαχείριση γνώσης και τρόποι κατοχύρωσης βιομηχανικής ιδιοκτησίας, οι συνθήκες της ακαδημαϊκής επιχειρηματικότητας
8. Το υπόδειγμα του επιχειρηματικού μοντέλου για τη δέσμευση αξίας
9. Στρατηγικές της επιχείρησης για το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα
10. Κατάρτιση Επιχειρηματικού Σχεδίου και έναρξη επιχείρησης
11. Πηγές χρηματοδότησης, τα κριτήρια των τραπεζικών και επενδυτικών κεφαλαίων - ειδικά θέματα για νεοφυείς επιχειρήσεις
12. Βασικοί χρηματοοικονομικοί δείκτες αξιολόγησης επενδύσεων και δείκτες αξιολόγησης της οικονομικής βιωσιμότητας της επιχείρησης.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Bessant John, Tidd Joe (2017). Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις Τζιόλας.

Castells Manuel (2005). Ο γαλαξίας του διαδικτύου: Στοχασμοί για το διαδίκτυο, τις επιχειρήσεις και την κοινωνία. 1η έκδοση. Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.

Deakins David, Freel Mark, Επιχειρηματικότητα και μικρές επιχειρήσεις. Νεοφυείς επιχειρήσεις: μια δυναμική απάντηση των νέων στην ανεργία. Εκδόσεις Rosili, 2017.

Storey David, Greene Francis, Χασσίδ Ιωσήφ, Φαφαλιού Ειρήνη (2011). Επιχειρηματικότητα για μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις. Εκδόσεις Κριτική.

White Margaret, Bruton Garry (2010). Η στρατηγική διαχείριση της τεχνολογίας και της καινοτομίας. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική.

ΑΣΤΚ274	Βιώσιμες Πόλεις
---------	-----------------

Περιγραφή

Το μάθημα περιλαμβάνει πέντε ενότητες:

1. Οι πόλεις: η ανάπτυξη και ο μετασχηματισμός τους
2. Θεωρίες για τη βιωσιμότητα
3. Οι πυλώνες και στόχοι της αστικής βιωσιμότητας
4. Ο σχεδιασμός και η διακυβέρνηση των βιώσιμων πόλεων
5. Project για φοιτητές: Μελέτες περίπτωσης και παραδείγματα πόλεων

Δέκα διαλέξεις και διαδραστικές ασκήσεις αποτελούν εισαγωγή στις βασικές έννοιες που καλύπτουν οι πρώτες τέσσερις ενότητες. Στις διαλέξεις θα περιλαμβάνονται διακεκριμένοι ερευνητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Η τελευταία ενότητα (3 συναντήσεις) είναι αφιερωμένη στη ανάπτυξη και υλοποίηση ενός project από τους φοιτητές, στο οποίο θα εντοπίζουν τις προκλήσεις και θα αξιολογούν τις πολιτικές βιώσιμης ανάπτυξης σε μια πόλη της επιλογής τους.

Ενδεικτική βιβλιογραφία

Filho W., Azul A., Brandli L., Özuyar P., Wall T. (2020), Sustainable Cities and Communities, Encyclopedia of the UN Sustainable Development Goals Series, Springer International

Flint, J., & Raco, M. (Eds.). (2012). The future of sustainable cities: Critical reflections. Policy Press.

Knox, P., & Mayer, H. (2013). Small town sustainability: Economic, social, and environmental innovation. Walter de Gruyter.

Knox, P., & Pinch, S. (2014). Urban social geography: an introduction. Routledge.

Heynen, N., Kaika, M., & Swyngedouw, E. (Eds.). (2006). In the nature of cities: urban political ecology and the politics of urban metabolism (Vol. 3). Taylor & Francis.

For the student project and examples (in Greek)

Αθανασίου Ε. (2015) Πόλη και φύση : θεωρήσεις της φύσης στον πολεοδομικό σχεδιασμό, Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών

Καυκαλάς Γ., κα (2015), Βιώσιμες Πόλεις: προσαρμογή και ανθεκτικότητα σε περιόδους κρίσης, εκδ. Κάλλιπος <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2227>

- Συναφή επιστημονικά περιοδικά:

